

קונטרס בשיטת אדה"ז אם צריך שישים רבוא לרה"ר

הרה"ג הרב יחיאל מנחם מענדל קלמנסון שליט"א

ראש הישיבה

מח"ס 'אפיקי מים' ומי טל'

- 49 סימן א'
בשיטת אדה"ז לגבי רה"ר אם צריך שישים רבוא
- 52 סימן ב'
שיטת הרבי איך פוסק אדה"ז לענין שישים רבוא
- 56 סימן ג'
ביסוד דברי הרבי בשיטת אדה"ז
- 58 סימן ד'
המשך סימן הקודם
- 61 סימן ה'
הוכחות מדברי אדה"ז דפוסק שצריך שישים רבוא
- 64 סימן ו'
הוכחות מדברי אדה"ז דלא ס"ל שצריך שישים רבוא
- 69 סימן ז'
ישוב הסתירות בדברי אדה"ז אם קי"ל שצריך שישים רבוא
- 74 סימן ח'
המשך ישוב הסתירות בדברי אדה"ז
- 77 סימן ט'
המשך סימן הקודם
- 79 סימן י'
בדברי הצ"צ לענין שישים רבוא
- 82 סימן י"א
עוד בשיטת אדה"ז בענין שישים רבוא
- 84 סימן י"ב
בשיטת המג"א ואדה"ז לגבי שישים רבוא

סימן א'

בשיטת אדה"ז לגבי רה"ר אם צריך שישים רבוא

מביא פלוגתת הראשונים ז"ל אם צריך שישים רבוא להיות רשות הרבים / מביא דברי אדה"ז בסימן שמה סי"א / חוקר איך היא שיטת אדה"ז להלכה / מבאר שי"ל ג' אופנים בזה, הא' דההלכה היא כשיטה שצריך שישים רבוא, והב' דההלכה היא כשיטה שאין צריך שישים רבוא, והג' שאין בזה הכרעה בין ב' השיטות / מבאר דדבר זה תלוי במה שנחלקו האחרונים ז"ל אם "הרוב" ס"ל שצריך שישים רבוא או שהרוב ס"ל שאין צריך שישים רבוא או שאין כאן רוב לשום שיטה

א.

א. שבת דף ו, א: "ת"ר ד' רשויות לשבת רה"י ורה"ר וכרמלית ומקום פטור ואיזו היא רה"י וכו' ואיזו היא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רה"ר גמורה וכו'".

ב. והנה ידוע פלוגתת הראשונים ז"ל לגבי רה"ר אם בעינן שיהיו שישים רבוא אנשים בוקעין בהרה"ר ובלא זה אי"ז רה"ר כיון דלא דומה לדגלי מדבר שהיו שישים רבוא, או דלא בעינן הך תנאי שיהיו שישים רבוא בוקעין בו אלא דגם אם אין שישים רבוא בוקעין בו הוי רה"ר מן התורה, והאריכו בזה הראשונים והאחרונים ז"ל כידוע.

ג. והנה אמרתי לבאר ולברר שיטת אדה"ז איך ס"ל להלכה בענין זה, אשר מצאנו לכאן' כמה אופנים איך לפרש איך היא שיטת אדה"ז בענין זה, ולכאן' נראה [בהשקפה ראשונה כאילו] שיש בזה כמה וכמה סתירות בדברי אדה"ז.

ד. ואחר העיון בזה נראה שאין בזה שום סתירות ודברי אדה"ז מדוקדקין להפליא ולשונו הזהב מזוקק שבעתים כזהב טהור וככל דברי הראשונים ז"ל אשר מפיהם אנו חיים ונאמרו ברוה"ק כידוע, ומהחונן לאדם דעת אבקש דעה ובינה לכוון לאמיתה של תורה וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ב.

ה. דהנה זלה"ק של אדה"ז בסימן שמה סי"א: "איזו היא רה"ר רחובות ושווקים וכו' וי"א שכל שאין שישים רבוא עוברים בו בכל יום כדגלי מדבר אינו ר"ה אלא כרמלית".

ו. "ועל פי דבריהם נתפשט המנהג במדינות אלו להקל ולומר שאין לנו עכשיו ר"ה גמורה ואין למחות בידם שיש להם על מי שיסמכו וכל ירא שמים יחמיר לעצמו עכ"ל". ובמ"מ שעל

הגליון ז"ל "שכן דעת גדולי הראשונים וטעמים ונימוקים עמם שלא [נזכר שישים רבוא] בגמרא "עכ"ל¹.

ז. והנה יש לחקור בשיטת אדה"ז איך ס"ל להלכה די"ל בזה בג' אופנים, הא' דס"ל להלכה "עיקר" כמו השיטה שר"ה צריך התנאי דשישים רבוא בוקעין בו אלא שמ"מ כל יר"ש יחמיר לעצמו כמו השיטה השני' שגם כשאין שישים רבוא הוי רה"ר.

ח. ואע"פ שאין "הלכה" כשיטה זו אלא כשיטה הראשונה, מ"מ יש להחמיר [ג"כ] כשיטה השני' [וכדמצינו כמה פעמים בדברי אדה"ז שאע"פ שהעיקר להלכה כדעה אחת ומ"מ כתב שיש להחמיר לכתחילה כדעה השני'].

ט. ובאופן ב' י"ל, דשיטת אדה"ז להלכה היא, דהעיקר כדעה השני' שאין צריך שישים רבוא, אלא שמ"מ אין למחות ביד אלו שנוהגים כשיטה הראשונה [אע"פ שאינה "עיקר" להלכה] כיון שיש להם על מי שיסמכו.

י. וכדמצינו כמה פעמים בדברי אדה"ז² שאע"פ דעיקר ההלכה היא כדעה אחת ומ"מ כתב שאין למחות באלו המקילין ונוהגים כדעה השני' [אע"פ שאין הלכה כמותה] וה"ה בנדו"ד דאע"פ שאין הלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא מ"מ אין למחות באלו הנוהגים כשיטה זו].

ג.

יא. ובאופן ג' י"ל דשיטת אדה"ז היא שאין הכרעה בין ב' שיטות אלו איזו היא "עיקר" להלכה [והוי ספיקא דדינא] ולכן מצד אחד אין למחות ביד אלו המקילים כשיטה הא' [כיון שלא נפסק ההלכה כשיטה הב'] וכמו כן יש לכל ירא שמים להחמיר כשיטה הב' [כיון שלא נפסק ההלכה כשיטה הא'].

יב. והנה היסוד לג' אופנים הנ"ל י"ל, דהנה ידוע מה שנחלקו האחרונים ז"ל לגבי הני ב' שיטות הראשונים ז"ל אם צריך שישים רבוא לרה"ר, דשיטת המשכנות יעקב היא "דרוב" הראשונים ז"ל ס"ל כהשיטה שאין צריך שישים רבוא לרה"ר ושיטת הבית אפרים "דרוב" הראשונים ז"ל ס"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא לרה"ר.

יג. אשר לפי זה הרי נמצא דאם "רוב" הראשונים ז"ל ס"ל דאין צריך שישים רבוא א"כ העיקר להלכה כשיטה זו אלא שאין למחות ביד המקילים כהשיטה שצריך שישים רבוא [והר"ז כאופן הב' הנ"ל].

1) כן הוא בשו"ע אדה"ז המתוקן דהוצאה החדשה, וכן הגיה הגרא"ח נאה בקונטרס השולחן ע' לו באות סט, יעו"ש.

2) ועי' בשו"ע אדה"ז עם ביאור דברי שלום לסימן שמה סי"א בהערה נ' שם, שציין לדברי אדה"ז בכוכ"מ מקומות שאע"פ שההלכה כדעה אחת מ"מ אין למחות באלו המקילין כדעת השני' שיש להם על מי שיסמכו יעו"ש [בשו"ע אדה"ז בסימן נה ס"ה, ובסימן קנח ס"ג, ובסימן רמח ס"ט וסי"ג ובקו"א שם ס"ק ח', ובסימן רנג ס"ו, ובסימן רנז ס"א, ובסימן רעו ס"ח, ובסימן רצט ס"ב וסי"ח, ובסימן שא סמ"ט, ובסימן שטו ס"כ, ובסימן תמו ס"ו, ובסימן תנו ס"ה, ובסימן תרכג ס"ד].

יד. משא"כ אם נתפוס כדברי הבית אפרים דרוב הראשונים ז"ל ס"ל כהשיטה דצריך שישים רבוא, א"כ העיקר להלכה כשיטה זו, אלא שמ"מ ירא שמים "יחמיר" לעצמו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא [והר"ז כאופן הא' הנ"ל].

ד.

טו. והנה יעויין במשנה ברורה בסימן שמה בס"ז בביאור הלכה בד"ה שאין שישים רבוא וכו' שהביא מה שמצא מהראשונים ז"ל בפלוגתא זו, והיוצא מדבריו ז"ל שמנה י"ב ראשונים ז"ל דס"ל שצריך שישים רבוא, וי"ב ראשונים ז"ל דס"ל שאין צריך שישים רבוא יעוי"ש³.

טז. אשר לפי זה הרי נמצא שאין גדר רוב דעות לא לשיטה הא' ולא לשיטה הב' ואין כאן הכרעה לפסוק "עיקר" כשיטה אחת משום "הרוב" שהרי אין כאן "רוב" דעות לא לשיטה הא' ולא לשיטה הב', וממילא די"ל דשניהם שווים לדינא ולכן אין למחות ביד המקילין וכמו כן יש לירא שמים להחמיר [והר"ז כאופן הג' הנ"ל] [המשך הדברים בסימן הבא בס"ד].

יז. ונתבאר בדברינו שי"ל ג' אופנים בדברי אדה"ז לגבי ההלכה אם צריך שישים רבוא לרה"ר והר"ז תלוי לכאן בפלוגתת האחרונים ז"ל לגבי מספר הראשונים ז"ל שנחלקו בפלוגתא זו וכמו שנתבאר בדברינו היסוד לכל זה.

(3) ועי' במשנה ברורה בסימן שסג סק"ח שכתב "דהרבה" ראשונים חולקין על הי"א [שאומרים שאין רה"ר בזמה"ז כיון שצריך שישים רבוא בוקעין וכו'] ובביאור הלכה שם "דרוב" ראשונים חולקים על הי"א וציין שם לדברי המשכנות יעקב יעו"ש, ובסימן שמה הביא דברי הריטב"א ז"ל: שכתב דרוב הגאונים סוברים כן [ודברינו שבפנים הם אם נחשוב דברי הריטב"א ז"ל: לראשון אחד].

סימן ב'

שיטת הרבי איך פוסק אדה"ז לענין שישים רבוא

מביא דברי אדה"ז סימן שמה סי"א / דברי הדברי שלום דמשמע דפרש לה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא / מביא מדברי הרבי בארבעה מקומות שמפורש בדבריו דאדה"ז "פוסק" כהשיטה שצריך שישים רבוא / מקשה דמאיפה מוכח מאדה"ז שפוסק כהשיטה דצריך שישים רבוא

א.

א. הנה בדברינו בסימן הקודם הבאנו דברי אדה"ז בענין פלוגתת הראשונים ז"ל אם צריך שישים רבוא ברה"ר וכתבנו דלכאורה י"ל ג' אופנים בזה, הא' דההלכה היא כהשיטה שצריך שישים רבוא אלא שמ"מ יש "להחמיר" כהשיטה שאין צריך שישים רבוא, והב' דהלכה כשיטה שאין צריך שישים רבוא אלא שמ"מ אין למחות ביד אלו המקילין שצריך שישים רבוא, והג' שאין כאן הלכה פסוקה לא כהשיטה הא' ולא כהשיטה הב' ושניהם שווים ולכן יש להחמיר ואין למחות ביד "המקילין".

ב. ועכשיו נבוא לברר איך היא שיטת אדה"ז באופן הא' או באופן הב' או באופן הג' וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ג. והנה ראיתי בקונטרס "העירוב בעיירות הגדולות" הכולל דברי שו"ע אדה"ז עם ביאור דברי שלום ליד"נ הגאון החסיד מוהר"ר שלום דובער לויין שליט"א, והיוצא מדבריו [לפום ריהטא] דמפרש לה בשיטת אדה"ז כאופן הב' הנ"ל והוא דהעיקר להלכה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא אלא שמ"מ אין למחות באלו המקילין כהשיטה שצריך שישים רבוא יעו"ש⁴.

4) הנה לכאור' הי' מקום לומר בדברי הדברי שלום דלא מפרש לה בשיטת אדה"ז דס"ל עיקר להלכה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא כאופן הב' אלא דס"ל לאדה"ז שאין כאן הכרעה להלכה בין ב' השיטות אם צריך שישים רבוא והיינו כאופן הג' הנ"ל.

אכן מזה שכתב "וכן" מצינו בכמה מקומות שאף שהעיקר כדעת המחמירין מ"מ אין למחות באלו נוהגין כדעת המקילין והביא כמה דוגמאות לזה משמע לכאור' דרצונו לומר דה"ה בנדו"ד אע"פ דהלכה כדעת המחמירין ומ"מ אין למחות באלו שנוהגין כדעת המקילין ולכן כתבנו בפנים. [לפום ריהטא] ודו"ק.

[אמנם בפועל אין נפק"מ בזה משום דבכל אופן הנה לפי "האמת" לא ס"ל לאדה"ז לא כאופן הא' ולא כאופן הג' אלא כאופן הא' דהלכה כהדעה שצריך שישים רבוא וכמבואר להלן בפנים שכן מפורש בדברי הרבי והדברים מפורשים כמ"פ בדברי אדה"ז וכמבואר להלן בדברינו בסימנים הבאים בס"ד].

ד. ויעו"ש שעל מה שכתב אדה"ז בשם הט"ז להחמיר כהשיטה דהוי רה"ר אם אין שישים רבוא כתב וז"ל: "וכן מצינו בכמה מקומות שאף במקום שהעיקר כדעת האוסרים [ובנדו"ד היינו השיטה שאין צריך שישים רבוא]⁵ מכל מקום אין למחות בידי המקילין", עכ"ל.

ה. ויעו"ש שהביא מכו"כ מקומות מדברי אדה"ז שגם כשהעיקר כדעה המחמירה מ"מ אין למחות ביד המקילין שיש להם על מה שיסמכו יעו"ש, ומשמע דמפרש לה דגם בנדו"ד הנה העיקר כדעה המחמירה אלא שמ"מ אין למחות ביד המקילין.

ו. ובהמשך הדברים שם וז"ל: "וכד מעיינין שפיר חזינן שברוב הלכות עירובין לא מוזכר שיטה זו [דבענין שישים רבוא] כלל בשו"ע רבינו אלא מבאר בפשטות החילוקים בין רשות הרבים שאסור לדין כרמלית שהתירו וכו".

ז. "רק בהלכות מסוימות [כמו שבות דשבות במקום מצוה וכיו"ב] כותב שנהגו להקל על פי שיטה זו [שצריך שישים רבוא] וגם בשבות של אמירה לנכרי הקיל לפעמים בהפסד מרובה כדלעיל סימן רנב בקו"א סק"ב וכו", יעו"ש.

ב.

ח. ויוצא מזה דהדברי שלום מפרש לה בדעת אדה"ז שס"ל דהעיקר להלכה כהשיטה שאין שישים רבוא ולכן כתב רק שאין צריך "למחות" ביד המקילין, [אע"פ שהעיקר כשיטת המחמירין].

ט. וזהו ג"כ הטעם שאדה"ז אינו מביא שיטת המקילין "ברוב" הלכות עירובין והיינו משום דס"ל דהעיקר כשיטת המחמירין ואם הי' סובר דהלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא הי' מביא שיטה זו בכל מקום שיש חילוק בין רה"ר לכרמלית ולומר שעכשיו אין לנו רה"ר ומדלא הביא כן ברוב הלכות עירובין משמע לכאורה דס"ל דהעיקר להלכה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא.

י. וזהו ג"כ הטעם שמביא שיטת המקילין רק לענין שבות דשבות לצורך מצוה וכיו"ב ולענין שבות דאמירה לעכו"ם במקום הפסד מרובה שרק לזה מביא שנהגו להקל והיינו משום דלשאר דיני רה"ר וכרמלית ס"ל דהלכה כהשיטה שיש לנו רה"ר כיון שאין צריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

ג.

יא. האומנם דבעיקר דברי הדברי שלום תמיהני דאישתמיטתי' [לפי שעה] דברי הרבי בכמה מקומות דמפורש בדבריו הקדושים דמפרש לה בשיטת אדה"ז שפוסק להלכה כהשיטה דצריך

(5) חלק זה המסוגר הוא הוספה משלי.

שישים רבוא [אלא שמ"מ יר"ש "יחמיר" שאין צריך שישים רבוא אע"פ שההלכה היא כהשיטה שצריך שישים רבוא].

יב. והרי זה כאופן הב' הנ"ל והוא באג"ק ח"ט [ע' לט] מכתב ב'תרנד יעו"ש בהערות לקונטרס הצעה לתיקון עירובין וזלה"ק: "ע"א ס"ב. שיטת רש"י כן "פסק" רבינו הזקן בשולחנו סשמ"ה סי"א ובכ"מ. ובשו"ת בית אב תנינא ס"ה ובמפתחות מונה שלשים פוסקים מהראשונים דס"ל כרש"י, עכלה"ק.

יג. וכן הוא עוה"פ במכתב ב'תשפו [ע' קסד] יעו"ש שכתב וזלה"ק: "ומה שהעיר כת"ר במחלוקות הראשונים אם צריך שישים רבוא בוקעים כך "פסק" רבינו הזקן בשולחנו הטהור סימן שמ"ה סי"א ועיין בשו"ת בית אב תנינא ס"ה דמונה שלשים דעות מהראשונים דס"ל כזה, עכלה"ק.

יד. הרי דברי הרבי ברור מילולו שאדה"ז "פסק" בשולחנו כהך דעה שצריך שישים רבוא וציין ע"ז המקור בסימן שמה סי"א והיינו דהרבי מפרש לה בפשיטות דשיטת אדה"ז עיקר להלכה שפוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא ומש"כ אדה"ז דירא שמים יחמיר כהשיטה שאין צריך שישים רבוא הפשט בזה דאע"פ שההלכה היא שצריך שישים רבוא מ"מ יר"ש "יחמיר" כהשיטה שאין צריך שישים רבוא [אע"פ שאין ההלכה כן].

ד.

טו. ויעויין בלקו"ש חלק כח ע' 126 בהערה 15 שכתב וזלה"ק: "וראה שו"ע אדה"ז סת"ד ס"ב שנהגו כהאומרים שעכשיו אין לנו רה"ר גמורה" ובמילא אין איסור תחומין של תורה אלא דרבנן וכו'".

טז. ובהמשך ההערה שם זלה"ק: "ולסברא זו מכיון שאדה"ז "פסק" [כנ"ל] אשר [א] בזמן הזה שאין רה"ר גמורה אין תחומין של תורה וכו' יעו"ש. הרי שגם כאן כתב הרבי שאדה"ז "פסק" דבזמן הזה אין רה"ר גמורה [ואע"פ שאדה"ז כתב "שנהגו כהאומרים וכו' אומר ע"ז הרבי שאדה"ז "פסק" שאין רה"ר בזמן הזה ודו"ק].

יז. ולהעיר ג"כ מדברי הרבי בשיחת כ' מנחם אב תשט"ו המובא בתו"מ חי"ד⁷ שכתב וז"ל: "הרי בזמן הזה שאין לנו רשות הרבים [כפי "שפוסק" רבינו הזקן] [ובהערה 106 שו"ע או"ח סשמ"ה סע' יא ויב] ועוד כמה אחרונים שלפניו ושלאחריו] לא שייך הטעם דשמא יעבירונו כו' יעו"ש. הרי מפורש בדברי הרבי ד' פעמים בפשטות דאדה"ז פוסק להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

(6) ע' מא.

(7) ע' 265.

ה.

ח. האומנם דלכאו' דברי הרבי צ"ע וביאור בהא שכתב בפשיטות דאדה"ז פוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא ומקורו טהור בסימן שמה סי"א, ולכאורה איך מוכח מזה דאדה"ז "פוסק" להלכה כשיטה זו ומ"ט לא נאמר שאין כאן "פוסק" כשיטה זו אלא דאין כאן הכרעה כאחת מהשיטת ולכן אין למחות ביד המקילין ומ"מ יר"ש יחמיר לעצמו [כאופן הג' הנ"ל].

ט. או דאדרבה אדה"ז פוסק כהשיטה שאין צריך שישים רבוא אלא שמ"מ אין למחות ביד המקילין [כאופן הא' הנ"ל] והרי לכאורה כן משמע מהא דכתב אדה"ז רק שאין "למחות" בידי המקילין ומשמע לכאו' שאין הלכה כמותם אלא שמ"מ אין "למחות" בידם וכמו שמביא בדברי שלום כנ"ל.

כ. אכן הדבר ברור שגם אם קצרה דעתינו להבין דברי הרבי לא משום זה נחלוק ח"ו על דברי הרבי [או לשנות ח"ו פירוש הדברים דלא כהפשט הברור ופשוט ואין מקרא יוצא מידי פשוט].

כא. ואם בהשקפה ראשונה יש לנו קושיות על הדברים הרי"ז משום קוצר דעתינו והשגותינו ויגעת ומצאת תאמין וכמו שיתבאר לפנינו בסימנים הבאים יסוד דברי הרבי ואיך הדברים מפורשים להדיא בדברי אדה"ז כדברי הרבי ויתורץ כל מה שיש להקשות ע"ז וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

סימן ג'

ביסוד דברי הרבי בשיטת אדה"ז

מביא דברי הרבי דאדה"ז פוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא / מבאר איך מוכח מדברי אדה"ז שבסימן שמה סי"א שפוסק כהשיטה דצריך שישים רבוא

א.

א. בשו"ע אדה"ז באו"ח סימן שמה סי"א ז"ל: "ויש אומרים שכל שאין שישים רבוא עוברים בו בכל יום כדגלי מדבר אינו רשות הרבים אלא כרמלית ועל פי דבריהם נתפשט המנהג במדינתנו אלו להקל ולומר שאין לנו עכשיו רשות הרבים גמורה ואין למחות בידם שיש להם על מי שיסמכו [וכל ירא שמים יחמיר לעצמו] ", עכ"ל.

ב. והנה בדברינו כתבנו לחקור איך היא שיטת אדה"ז להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא או כהשיטה שאין צריך שישים רבוא, והבאנו דברי הדברי שלום דכנראה דמפרש לה דשיטת אדה"ז דהעיקר להלכה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא, אכן הבאנו מדברי הרבי בכמה מקומות דמפורש בדבריו הקדושים דאדה"ז פוסק להלכה דהעיקר כהשיטה שצריך שישים רבוא "והמקור" לזה הוא דברי אדה"ז בסימן שמה הנ"ל.

ג. ובדברינו בסימן הקודם כתבנו להקשות בזה דאיך מוכח בדברי אדה"ז דפוסק להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא והרי לכאו' שפיר י"ל דשיטת אדה"ז כהשיטה שאין צריך שישים רבוא אלא שמ"מ אין "למחות" בידי המקילין כיון שיש להם על מי שיסמכו ואע"פ דההלכה היא כהשיטה שאין צריך שישים רבוא וכמו שמצינו עד"ז בכמה מקומות בשו"ע אדה"ז שאע"פ שהלכה כדעת אחת ומ"מ אין למחות בידי המקילין כהשיטה השני' וכמו שהובא וצויין כל זה בדברי שלום שם.

ד. וביותר דהרי מלשון אדה"ז שכתב רק שאין "למחות" ביד המקילין, הרי לשון זה נוטה לכאו' דאדרבה עיקר ההלכה היא כהמחמירין אלא שמ"מ אין "למחות" ביד המקילין וצ"ע.

ב.

ה. והנה יעויין בקונטרס השולחן בע' לו בהערה סט שכתב להעיר מדברי אדה"ז בקו"א בסימן רנב סק"ב, שכתב שם בתוך דבריו וז"ל: "ואף מי "שירצה" להחמיר ברשות הרבים שלנו כהאומרים שיש לו דין רה"ר וכו'" יעו"ש. והקשה מ"ט כתב אדה"ז הלשון "שירצה" להחמיר ולא כתב הלשון ואף שיש לירא שמים להחמיר וכפי שכתב בסימן שמה שכל ירא שמים "יחמיר" וכו'.

ו. ולכן כתב להוכיח מזה "דמש"כ כאן וכל ירא שמים "יחמיר" לעצמו הוא מאמר מוסגר כמו שנדפס בקאפוסט והוא הוספת מהרי"ל על פי מה שראה בבית רבינו שמחמירין בזה וכו' יעו"ש⁸.

ז. והנה אם כנים הדברים א"כ הרי ברור הדבר דאדה"ז אינו פוסק כהשיטה שאין צריך שישים רבוא אלא כהשיטה שצריך שישים רבוא אשר לכן כתב רק מי "שירצה" להחמיר וכו' והיינו חומרא בעלמא ולא מעיקר הדין כיון שההלכה היא כהשיטה שצריך שישים רבוא.

ח. [ואם הי' ס"ל דההלכה היא כהשיטה שאין צריך שישים רבוא א"כ לא שייך כלל לומר הלשון מי "שירצה" להחמיר וכו' שהרי כן הוא מעיקר הדין].

ט. אכן שינויא דחיקא לא משנינן ואם כונת הרבי היתה כדברינו הנ"ל א"כ הי' לו לציין ולהביא מדברי הקו"א אלו וכפי דברי הגרא"ח נאה בקונטרס השולחן ובע"כ דדברי הרבי מיוסדים על דברי אדה"ז כפי שהם בסימן שמה גם לכשנאמר דכל זה הוא מדברי אדה"ז ולכן ציין רק להך דסימן שמה וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ג.

י. והנה מתחילה נבאר שדבר זה לומר דשיטת אדה"ז היא להלכה כהדעה שאין צריך שישים רבוא [אופן הא' הנ"ל] הנה זה מופרך לגמרי וממקומו הוא מוכרע מדברי אדה"ז בסעיף זה עצמו שאם הי' דעתו הק' לפסוק להלכה כהך שיטה א"כ הי' צריך לומר בפירוש דאע"פ "דהעיקר" כשיטה זו מ"מ אין למחות באלו שנוהגין כשיטה הב' [או לומר שאין למחות בידי המקילין אע"פ "שהעיקר" כדעת המחמירין] והרי כן הוא דרכו של אדה"ז בשאר המקומות שס"ל להלכה כדעה אחת ונקט דמ"מ אין למחות בהנוהגין כדעה השני' הנה דרכו להביא דאע"פ "שהעיקר" כדעה הא' מ"מ אין למחות וכו'.

יא. וכמו שהובאו הדוגמאות לזה בדברי שלום שם וכדי להקל על המעיין נעתיק לשון אדה"ז בזה והוא בסימן נה בס"ה "וכן עיקר" "ואעפ"כ אין למחות באותן שנוהגין להקל" ובסימן קנח ס"ג "ואין למחות בידם מאחר שיש להם על מי שיסמכו אבל "העיקר" כסברא הראשונה".

יב. ובסימן רמח ס"ט "ואין למחות בידם אף שהעיקר כסברא הראשונה כיון שיש להם על מי שיסמכו", ובסימן רנג ס"ו "וכן עיקר ומכל מקום וכו' אעפ"כ אין למחות בידם כיון שיש להם על מי שיסמכו", ובסימן רעו ס"ח "ודבריהם "עיקר" לפיכך אין להקל כלל בזה אפילו לצורך גדול אלא שאין למחות בהמקילין", ובסימן רצט ס"ב "ואין למחות בידם כיון שיש להם על מי שיסמכו אבל "העיקר" כסברא הראשונה", ובסעיף יח שם "אין למחות בידן כי יש אומרים וכו' ואף שאין דבריהם עיקר".

יג. ובסימן תרכג ס"ד "ואע"פ "שהעיקר" כסברא הראשונה מ"מ עכשיו שנוהגין כסברא האחרונה אין למחות בידם", הרי אתה הראית לדעת שבמקום שאדה"ז סובר להלכה "עיקר"

כדעה הראשונה ואעפ"כ אין למחות בידי המקילין כדעה השני' כותב בפירוש "דהעיקר" כדעה הראשונה".

יד. ומעתה תמה על עצמך אם אדה"ז הי' סובר דהעיקר להלכה כהדעה שאין צריך שישים רבוא א"כ הי' אומר בפירוש שאין למחות בידי המקילין אע"פ "שהעיקר" כהדעה שאין צריך שישים ולא לכתוב שאין למחות וכו' ולסיים אח"כ "וכל ירא שמים יחמיר לעצמו", אלא הדבר ברור דלא ס"ל לאדה"ז "דהעיקר" כהדעה שאין צריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

סימן ד'

המשך סימן הקודם

מוכיח מדברי אדה"ז שבסימן שמה סי"א דפוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא / דוחה שיטת האומרים דאדה"ז לא ס"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא

א.

א. האומנם דעדיין הי' מקום לכאו' להתעקש ולומר דשיטת אדה"ז דשני הדעות שוות ואין כאן הכרעה אם "העיקר" כשיטה הא' או העיקר כשיטה הב' [אופן הג' הנ"ל] ועדיין אין לנו ראי' דשיטת אדה"ז דהעיקר להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא [אופן הב' הנ"ל].

ב. אכן האמת יורה דרכו דאדה"ז ס"ל להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא ולא שאין כאן הכרעה בין ב' שיטות אלו אלא הוי ספיקא דדינא וראי' לזה מזה שכתב הלשון "וכל ירא שמים" יחמיר לעצמו ואם הי' ספיקא דדינא הו"ל לומר וכל "אחד" יחמיר לעצמו וכי מי שאינו בדרגת "ירא שמים" אין צריך להחמיר בספיקא דדינא.

ג. [ובפרט בפלוגתא זו שהוא יסוד גדול במלאכת הוצאה "בדאורייתא" דלהסוברים שאין צריך שישים רבוא הר"ז מ"רה"ר" מן התורה ולהסוברים שצריך שישים רבוא אי"ז רה"ר ודו"ק].

ד. ובשו"ע אדה"ז בסימן בסימן שטו סי"ט וס"כ שהביא ב' דעות וכתב ע"ז וז"ל: "ויש להחמיר" כסברא הראשונה והמקילין כסברא האחרונה אין למחות בידם וכו' יעו"ש הרי דאע"פ שלא כתב דהעיקר כסברא הראשונה ומ"מ "יש להחמיר" ולא כתב " דרק ירא שמים" יחמיר וכו'.

ה. ובשו"ע אדה"ז בסמין תנח ס"ח ז"ל: "ועל סברא זו סמכו העולם עכשיו שנהגו ללוש וכו' ואין בנו כח למחות בידם שיש להם על מה שיסמכו אבל כל אדם יחמיר על עצמו כסברא הראשונה" עכ"ל הרי שכתב "שכל אדם" [ולא רק ירא שמים].

ו. ובסימן רמח סי"ג הביא ב' דעות וכתב שם וז"ל: "ויש להחמיר" כדבריהם אבל אין למחות ביד המקילין הואיל ויש להם על מי שיסמכו וכו' הרי שגם כאן לא כתב "לירא שמים" יחמיר לעצמו אלא על כל אחד להחמיר וכו'.

ב.

ז. ולכאו' יקשה דמ"ט כאן בסימן שמה נקט רק "דירא שמים" יחמיר על עצמו ולא "דכל אדם" יחמיר על עצמו אלא הדבר ברור דאדה"ז ס"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא ולכן כתב

דמ"מ "ירא שמים" יחמיר כהשיטה שאין צריך שישים רבוא משא"כ "כל אדם" כיון שההלכה היא כהשיטה שצריך שישים וכמו שנתבאר [ועי' מש"כ להלן בסימן יא, ודו"ק].

ח. זאת ועוד דהרי מקור דברי אדה"ז דירא שמים יחמיר לעצמו הוא מדברי הט"ז בסק"ו שם וכפי שציין בהמ"מ על הגליון והרי שיטת הט"ז שם דהשיטה דצריך שישים רבוא הם הרבים ועיי"ש וא"כ ס"ל דקיי"ל כשיטה זו כיון שהם הרבים.

ט. ומעתה אם נאמר דאדה"ז חולק על הט"ז וס"ל דהלכה כהשיטה שאין צריך שישים ריבוא או עכ"פ שאין בזה הכרעה א"כ איך זה שציין כמקור לדבריו דברי הט"ז בה בשעה שאדה"ז חולק על הט"ז לא מיבעי אם נאמר דאדה"ז ס"ל להלכה כהשיטה שאין צריך שישים ריבוא דלפ"ז הרי חולק על הט"ז לגמרי דהט"ז ס"ל דהלכה כהרוב דס"ל שצריך שישים רבוא ואדה"ז ס"ל להיפך ממש דההלכה היא כהשיטה שאין צריך רבוא.

י. אלא גם לכשנאמר דאדה"ז ס"ל דהוי ספיקא דדינא ואין בזה הכרעה הרי סו"ס הרי"ז דלא כשיטת הט"ז ואיך מיסתם סתים לה ולא כתב אדה"ז [בקו"א עכ"פ] טעמו ונימוקו מ"ט לא ס"ל כהט"ז אם הי' ס"ל דרוב הראשונים ז"ל ס"ל דלא בעי שישים רבוא כדברי המשכנות יעקב או עכ"פ דאין כאן רוב לא כשיטה ה' ולא כשיטה הב' כדברי הביאור הלכה [כנ"ל בסימן א'].
יא. ועוד והוא העיקר דיעויין בקו"א לסימן רנב בסק"ב שכתב שם אדה"ז בתוך דבריו וז"ל:

"ואף מי שירצה להחמיר ברשות הרבים כהאומרים שיש לו דין רשות הרבים מ"מ כדאי הם המקילין לסמוך עליהם בהפסד מרובה שהמה הרבים ופשט המנהג כמותם" עכ"ל הרי להדיא דס"ל לאדה"ז כדברי הט"ז [והמג"א בסימן שמה שם] דהשיטה שצריך שישים רבוא הם "הרבים" נגד השיטה דאין צריך שישים רבוא וא"כ פשוט דס"ל דהלכה כשיטה זו שהם "הרבים".

יב. [זאת ועוד אם הי' ס"ל לאדה"ז דהלכה כהשיטה שיש לנו רה"ר לא הי' אומר שגם מי שרוצה להחמיר אין לו להחמיר כאן במקום הפסד מרובה דאם ההלכה כשיטה זו ודאי שיש ענין להחמיר כן אפילו בהפסד מרובה ודו"ק].

ג.

יג. ועכשיו נבוא למה שנסתמך בדברי שלום אהא דאדה"ז לא הביא השיטה שאין לנו רה"ר ברוב הלכות עירובין וכאילו מזה ראי' שלא ס"ל לאדה"ז כשיטה זו דאם הי' סובר כשיטה זה הי' צריך להביא שיטה זו "בכל" הלכות עירובין במקום דמיירי מרה"ר ולומר שעכשיו אין לנו רה"ר.

יד. והדברים תמוהין ומרפסן איגרא שהרי בב' מקומות כן הביא אדה"ז שיטה זו שאין לנו רה"ר בזמן הזה לענין עירובין והוא בסימן שסד ס"ד יעו"ש ובסימן שצב סוף ס"א יעו"ש.

טו. ומעתה אם נאמר דהטעם שלא הביא אדה"ז שיטה זו ברוב הלכות עירובין הוא משום דלא ס"ל כשיטה זו להלכה א"כ מה הטעם שבב' מקומות אלו כן הביא שיטה זו ומה לי רוב מקומות או מיעוט מקומות הרי תרי כמאה ומאה כתרי.

טז. ועוד והוא העיקר דהרי שיטת הרמ"א היא דאין לנו רה"ר בזמן הזה [וכמו שהביא הט"ז בסימן שמה סק"ו] וכן היא שיטת המחבר [וכמש"כ המג"א שם בסק"ז]⁹ וכן היא שיטת הט"ז והמג"א וא"כ תמה על עצמך מ"ט המחבר והרמ"א והט"ז והמג"א [נו"כ השו"ע] לא מצאו לנכון לומר "ברוב" הלכות עירובין במקום שנזכר רה"ר שעכשיו אין לנו רה"ר.

יז. ובע"כ שמזה שלא הביאו בכל פעם שהוזכר רה"ר לומר שעכשיו אין לנו רה"ר אין הטעם בזה משום דלא ס"ל כן וא"כ אף אנו נאמר כן בשיטת אדה"ז והדבר פשוט ומבואר שאין כאן לא "ראי" ולא "מעין" ראי' ולא "דמות" ראי' כלל מזה שלא הובא שיטה זו דאין לנו רה"ר "ברוב" הלכות עירובין¹⁰.

ד.

יח. והנה בדברי שלום שם בהמשך לזה שכתב שברוב הלכות עירובין לא הזכיר אדה"ז השיטה דאין לנו רה"ר מסיים וז"ל: "רק בהלכות מסויימות כמו שבות דשבות וכיו"ב כותב שנהגו להקל על פי שיטה זו וכו'" יעו"ש.

יט. וגם זה תמוה טובא דאם כוונתו לומר דס"ל לאדה"ז שאין להקל כשיטה זו "רק" לענין איסור דרבנן ובזה גופא "רק" כגון בהך דשבות דשבות במקום מצוה וכיו"ב לא ידעתי מאי קאמר שהרי בסימן תד ס"ב הביא אדה"ז השיטה דאיסור תחומין בי"ב מיל הוא מן התורה [ולכן הספק בזה הולכין בו להחמיר בשל תורה] אכן כל זה כשהי"ב מיל הוא רה"ר גמורה מן התורה אבל כשאינן כאן רה"ר אין בו איסור תחומין מן התורה ולכן הספק בזה הוא לקולא].

כ. ועיי"ש שכתב וכבר נתבאר בסימן שמה שנהגו כהאומרים שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה עכ"ל הרי שאדה"ז הביא שנהגו כהשיטה דאין לנו רה"ר בזמן הזה לגבי ספק איסור תחומין שהוא מן התורה בי"ב מיל ברה"ר ונהגו להקל שאין לנו רה"ר ולכן הוי ספיקא דרבנן ולא ספיקא דאורייתא [ולא "רק" לגבי שבות דשבות במקום מצוה וכיו"ב ודו"ק].

כא. והנה כל הנ"ל הארכנו לבאר איך שבדברי אדה"ז בסימן שמה גופי' מוכח דס"ל לפסוק כהשיטה שצריך שישים רבוא אכן באמת אין צריך לכל זה אלא הדבר מפורש להדיא בדברי אדה"ז בכמה וכמה מקומות [וכמש"כ בס' הבא] אלא שכתבנו לבאר איך שבסימן שמה גופי' מוכרח כן כדי להבין ולהשכיל דברי הרבי שצייין רק דסימן שמה סי"א כמקור הדבר שאדה"ז פוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא ותן לחכם וכו' וכמו שנתבאר.

(9) וכבר האריכו האחרונים ז"ל: בענין זה איך היא שיטת המחבר והרמ"א לגבי רה"ר בזמן הזה עי' בדבריהם ז"ל: ואכ"מ.

(10) ולהעיר מהמענה של הרבי שנדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 384 וזלה"ק לא נעלם ממני זה [ובהערות המו"ל שם ז"ל: מענה על שאלה [במכתב שלפני זה] דהב"י והרמ"א כו' ס"ל דאין לנו רה"ר בזמן הזה ומ"מ מביאין דינו רה"ר למאות] אבל אינו דומה כלל לנדו"ד כי אינו דומה כלל לנדו"ד כי דיני רה"ר הובאו בשו"ע ונו"כ מפני א' שבכמה ענינים גם בזמן הזה גוזרים מפני דאתי לאחלופי ב' בכמה מקומות נתוסף על אתר שבזמן הזה אין שייך לדין זה וכו' ג] רובם ככולם של דיני רה"ר מדברים בכלל ולא נוגע למאורע פרטי ובמילא נוגע לכשתהי' רה"ר גמורה וכו' יעו"ש.

סימן ה'

הוכחות מדברי אדה"ז דפוסק שצריך שישים רבוא

מוכיח מדברי אדה"ז בתשעה מקומות דנקט "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה / מביא דמבואר כן בדברי אדה"ז ארבעה פעמים בפנים השו"ע וחמשה פעמים בקו"א / מקשה הא דבכ"מ מביא אדה"ז שיטה זו בשם "יש אומרים"

א.

א. הנה בדברינו בסימן הקודם הבאנו דברי הרבי שכתב בפשיטות דאדה"ז פוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא והמקור לזה דברי אדה"ז בסימן שמה סי"א ונתבאר איך מוכח מדברי אדה"ז אלו שפוסק כהשיטה שצריך שישים רבוא.

ב. האומנם דכל זה לא נצרך אלא להעדפה בעלמא [וללמדינו איך דברי הרבי הם קודש קדשים וגם אם לכאו' צ"ע בהשקפה ראשונה הנה אחר העיון בזה רואים איך שהכל מובן בפשיטות ומיוסד על אדני פז].

ג. אכן הדברים מפורשים להדיא בדברי אדה"ז עצמו בכמה וכמה מקומות והם ארבעה פעמים בפנים השו"ע וחמשה פעמים בקו"א וכמו שיבואר לפנינו בס"ד.

ב.

ד. ונתחיל בדברי אדה"ז בפנים השו"ע והוא בסימן רסו ס"ו יעו"ש שכתב וז"ל: "אעפ"כ לא התירו לו איסור רכיבה בדרכים שלנו [שאיין להם דין רשות הרבים גמורה כמו שיתבאר בסימן שמה] "עכ"ל הרי שכאן כתב אדה"ז שדרכים שלנו אין להם דין רשות הרבים והיינו משום שאין בהם שישים רבוא ולא הביא בשם יש אומרים אלא סתם הדברים שכן הוא הדין בפשיטות.

ה. ועל פי שנים עדים יקום דבר והוא בסעיף יג שם שכתב וז"ל: "ובזמן הזה שאין לנו רשות הרבים אלא כרמלית יש להתיר וכו'" יעו"ש הרי גם כאן סתם בפשיטות [בלוי להביא שיש אומרים כן] שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה כיון שאין כאן שישים רבוא.

ו. ועוד בא שלישיה והוא בסימן שמו בס"ט יעו"ש שכתב בתוך הדברים וז"ל: "והרי יש לאסקופה זו דין כרמלית אם אינה גבוה עשרה ואע"פ שאינה רחבה ד' ואין כרמלית בפחות מד' הרי כל רשות הרבים שלנו הן כרמלית וכו'" יעו"ש הרי שנקט בפשיטות ובסתמא שכל רשות הרבים שלנו הוא כרמלית והיינו משום דס"ל דכן היא ההלכה וכמו שנתבאר.

ז. ועל ארבעה לו אשיבנה והוא בסימן שא בקו"א סק"ג יעו"ש שכתב וז"ל: "שמכתו כו' לא העתקתי דעת רש"ל דכיון שאין לנו עכשיו רשות הרבים פשיטא שאין לנו להחמיר כלל נגד רוב

הפוסקים וכו" יעו"ש הרי שגם כאן כתב בפשיטות שלא הביא דעת המהרש"ל כיון שאין לנו רשות הרבים עכשיו והיינו משום דבעינן שישים רבוא.

ח. וחמישיתו יוסיף עליו והוא בקו"א סימן שמח סק"א יעו"ש שכתב וז"ל: "שקנסוהו כו' משמעות השו"ע שהעיקר כסברא הראשונה שהביא בסתם כנודע ובשגם דעכשיו שאין לנו רשות הרבים ולא שייך למיחש שיבא לידי איסור סקילה וכו" יעו"ש הרי להדיא שאדה"ז נקט בפשיטות דהדין הוא שעכשיו אין לנו רשות הרבים והיינו משום שצריך שישים רבוא.

ט. וששיתם האיפה והוא בקו"א סימן שנ בסק"א יעו"ש שכתב וז"ל: "משמעות השו"ע לפסוק כסברא הראשונה שהביא בסתם והיא דעת רוב הפוסקים עיין ב"י וכו' ובשגם שעכשיו שאין לנו רשות הרבים אין נפקא מינה מפלוגתא זו הלכך לא העתקתי" עכ"ל.

י. הרי מפורש גם כאן להדיא דאדה"ז נקט בפשיטות שאין לנו רה"ר בזמן הזה והוא משום דקיי"ל דבעינן שישים רבוא ולכן לא העתיק הדעה השני' שהובא בשו"ע שם דאין נפק"מ מב' הדעות כיון שאין לנו רשות הרבים הרי דס"ל שפשוט הדבר שאין לנו רשות הרבים דהלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

ג.

יא. והשביעית תשמטנה והוא בקו"א לסימן רנב סק"ג יעו"ש שכתב בתוך הדברים וז"ל: "ולהמג"א צריך לומר דשאני התם דמיירי לדידן דלית לן רשות הרבים והוה לי' שבות דשבות וכו" יעו"ש הרי דגם כאן כתב אדה"ז בסתמא ובפשיטות דלדידן לית לן רשות הרבים והיינו משום דבעינן שישים רבוא וכמו שנתבאר.

יב. ועל השמינית בו יאמר והוא בקו"א לסימן רנב בסק"ב יעו"ש שכתב בתוך הדברים וז"ל "ובהפסד מרובה בלאו הכי שרי לדידן דלית לן רשות הרבים אפילו לשלוח ע"י עכו"ם וכו" יעו"ש הרי גם כאן נקט אדה"ז בפשיטות דלית לן רשות הרבים והיינו משום דס"ל דצריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

יג. והנה יש להוסיף עוד [התשיעית] ראי' לכאן דאדה"ז ס"ל בפשיטות כהשיטה שצריך שישים רבוא והוא בסימן שסג סמ"ד יעו"ש שכתב וז"ל "לפי שאם היו שישים רבוא בוקעים במבוי זה הי' רשות הרבים וכו" יעו"ש.

יד. ולכאן יקשה דמ"ט לא נקט אדה"ז שאם היו "רבים" בוקעים בו שזה כולל ב' השיטות או רבים סתם או שישים רבוא ומ"ט דקדק לומר בדוקא שישים רבוא ומשמע מזה דס"ל לאדה"ז בפשיטות כשיטה זו.

ד.

טו. ונמצאנו למדים מהמבואר בדברי אדה"ז ברור מילולו בתשעה מקומות ארבעה בשו"ע וחמישה בקו"א דקיי"ל בפשיטות כהשיטה דליכא רשות הרבים בזמן הזה נוסף על זה שנתבאר

בדברינו בסימנים הקודמים שכן מוכח ג"כ בדברי אדה"ז שבסימן שמה סי"א וכמו כן בדברי אדה"ז בקו"א סימן רנב סק"ב וכמו שנתבאר.

טז. האומנם דעדיין דברי אדה"ז תמוהים לכאו' וצ"ע וביאור והוא דבכמה וכמה מקומות בהשו"ע כשהביא הך שיטה שצריך שישים רבוא הביא זה בשם "יש אומרים" וכו' ומשמע לכאו' דלא ס"ל בפשיטות ובסתמא כשיטה זו.

יז. וביותר יוקשה דבכמה מקומות שדברי אדה"ז מקורם בדברי המג"א והמעייין בדברי המג"א יראה שנקט בפשיטות ובסתמא דעכשיו ליכא רשות הרבים ואילו אדה"ז שינה הלשון וכתב זה בשם "יש אומרים" וכו' ולכאורה הרי זה מעיד כמאה עדים דשיטת אדה"ז דלא קיי"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא¹¹.

יח. אכן לפי זה הרי יקשה טובא דלכאו' דברי אדה"ז סתרי אהדדי דמצד אחד מוכח מכמה וכמה מקומות דס"ל להלכה דקיי"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא ומצד שני משמע לכאו' דס"ל להלכה דקיי"ל כהשיטה שאין צריך שישים רבוא וצע"ג [ויתבאר כל זה בסימנים הבאים בס"ד].

11) ומזה למדתי זכות על ידי"נ בעל המחבר דברי שלום שלומד בפשיטות בדברי אדה"ז שאינו פוסק להלכה כהך שיטה שצריך שישים רבוא [וכמו שהובא בסימנים הקודמים] והיינו משום שראה בדברי אדה"ז שהביא כמה וכמה פעמים [וידוע גודל בקיאותו בשו"ע אדה"ז ובכל התורה כולה] הך שיטה רק בשם "יש אומרים" וכו' ולכן הוציא מזה שאדה"ז אינו פוסק כשיטה זו אכן בדברינו בסימן הבא יתבאר איך שאדה"ז גבהו דרכיו מדרכינו ועמקו מחשבותיו ואין בהם שום סתירה ח"ו וכמו שיתבאר כל זה בסימנים הבאים בס"ד.

סימן ו'

הוכחות מדברי אדה"ז דלא ס"ל שצריך שישים רבוא

מביא מדברי אדה"ז בי"ד מקומות דמשמע לכאור' דלא ס"ל שצריך שישים רבוא / מביא מתשעה מקומות דנקט אדה"ז שצריך שישים רבוא / מקשה דלכאור' דברי אדה"ז סתרי אהדדי

א.

א. הנה בדברינו בסימנים הקודמים הראינו לדעת דשיטת אדה"ז דקיי"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא והבאנו תשעה מקומות דנקט אדה"ז "בסתמא" שבזמן הזה ליכא רשות הרבים [והיינו משום דבעינן שישים רבוא וכו'].

ב. האומנם דקשה טובא דלכאור' מדברי אדה"ז בכמה מקומות משמע להיפך והוא דלא קיי"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא ולכאור' דברי אדה"ז סתרי אהדדי וצריך נגר ובר נגר למפרקינ' וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ב.

ג. ובהקדם דהנה שיטת המג"א היא בפשיטות דבזמן הזה ליכא רה"ר וכמ"ש המג"א באור"ח סימן יג סק"ו יעו"ש שכתב וז"ל: "דגדול וכו' שדוחה איסור דרבנן וקרמלית נמי דרבנן" דבזמן הזה אין לנו רשות הרבים" וכו'" יעו"ש ובסימן רמו סק"ו ז"ל: "המג"א ואפילו לדידן "דלית לן רה"ר" וכו'".

ד. ובמג"א בסימן רנב סק"ג ז"ל: "ומיהו "האידינא ליכא רה"ר" ושרי סמוך לחשיכה וכו'" יעו"ש ובסק"ו שם ז"ל: "למשמש וכו' ונראה דאפילו "לדידן דליכא רשות הרבים" מצוה למשמש וכו'" יעו"ש ובסימן רסו בסק"ג ז"ל: "ועי' מש"כ סימן שלד ס"ב די"א "דבזמן הזה דליכא רשות הרבים אסור" עכ"ל ובסק"ק י"ח שם ז"ל: "ולדידן "דאין לנו רשות הרבים" גמורה אפשר דלכו"ע שרי בכל ענין" עכ"ל.

ה. ובסימן שא בסקמ"ו כתב וז"ל: "וגם בזמן הזה לית לן רשות הרבים דאורייתא" ובסק"נ כתב המג"א וז"ל: "שמא ישכח ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים ועכשיו נהגו להקל "כיון שאין לנו רשות הרבים" וטוב להחמיר" עכ"ל.

ו. ובסימן שלא כתב המג"א בסק"ה וז"ל: "כתב ב"י אסור להוציא התינוק מביתו לחצר אל האיזמל ועי' סימן שח סמ"א דע"י עכו"ם שרי "כיון דליכא רשות הרבים" עכ"ל ובסימן שלד בסק"ג כתב המג"א וז"ל: "ויש אוסרים דדוקא למי שהחשיך שרי כדי שלא יבוא לידי איסור דאורייתא כמ"ש בסימן רסו משא"כ כאן שירא להוציא מפניהם ועוד אפילו יוציאנו ליכא איסורא דאורייתא "שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה" וכו' יעו"ש.

ז. ובסימן שלה כתב המג"א בסק"א וז"ל: "ואפשר דהאידינא "שאינ לנו רשות הרבים" יש להקל וכו'" יעו"ש ובסימן שסה סקי"א כתב המג"א וז"ל: "ואע"פ שאין לנו רשות הרבים" וכו' יעו"ש ובמג"א בסימן תמד בסק"ז וז"ל: "ועי' סימן שכה ס"ב דלדידן "דלית לן רשות הרבים" מותר וכו' יעו"ש וכן הוא במג"א בסימן תקיב בסק"ב יעו"ש שכתב וז"ל: "ונראה לי להקל בזמנינו "שאינ לנו רשות הרבים גמורה" יעו"ש ונמצינו למדים מכל זה דהמג"א ס"ל בפשיטות דבזמן הזה ליכא רשת הרבים¹² וכמו שנתבאר.

ג.

ח. האומנם דבדברי אדה"ז מצינו כו"כ פעמים שמביא הך שיטה דצריך שישים רבוא רק בשם "יש אומרים" ולא נקט כלשון המג"א שכותב "בסתמא דהאידינא ליכא רשות הרבים" ולכאוו' משמע מזה דאדה"ז לא ס"ל כדברי המג"א דקיי"ל דהאידינא ליכא רשות הרבים משא"כ אדה"ז לא ס"ל דקיי"ל להלכה כהך שיטה ולכן אומר רק "ויש אומרים".

ט. וביותר מוכח כן בהא דמצינו דאף שבדברי הפוסקים שהם מקור דברי אדה"ז נקטו הלשון בסתמא דהאידינא "ליכא רשות הרבים" ואדה"ז כשהביא דבריהם שינה הלשון וכתב הך שיטה בשם "יש אומרים" והדבר אומר דרשני ולכאוו' מוכח מזה דאדה"ז פליג ולא ס"ל דהלכה כהך שיטה ולכן אינו אומר בסתמא "דליכא רשות הרבים" אלא "דיש אומרים" כן.

י. והוא דהנה יעויין בהגהת הרמ"א בסימן שנו ס"ג שכתב בזה"ל: "ודוקא כרמלית שהיא תוך העיר דמחליף ברשות הרבים עצמה אפילו בזמן הזה "דלית לן רשות הרבים" וכו'" יעו"ש הרי דהרמ"א כתב בסתמא דאין לנו רשות הרבים בזמן הזה.

12) ומזה תמיהני ולא זכיתי להבין דברי המחצית השקל בסימן שצב שעמד על דברי המג"א שם בסק"ב שכתב וז"ל: "וצ"ע דלא ראיתי נזהרין בזה ואפשר דס"ל כרש"י דאין נקראים רבים פחותין משישים רבוא וכו'" יעו"ש.

וכתב על זה המחצית השקל שם וז"ל: "ואפשר דס"ל כרש"י כו' ואף דבשאר דוכתי לא קיי"ל בזה כרש"י כמו שכתב מ"א לעיל סימן שמה סק"ז וכ"כ רמ"א בסימן שמו מ"מ כאן סמכינן ארש"י וכו'" יעו"ש. והנה מש"כ בשם המ"א בסימן שמה סק"ז הנה במג"א שם כתב וז"ל: "ויש אומרים כו' ומ"ב סימן צב ורש"ל בביצה סימן פ' פסקו לחומרא אך דעת "רוב" הפוסקים להקל וכן פסק בשו"ע סימן שג סי"ח ובכמה דוכתי וכו'" יעו"ש ותמיהני איפוא מצא המחצית השקל דהמג"א ס"ל דלא קיי"ל כרש"י הרי אדרבה כתב "דרוב" הפוסקים פסקו כרש"י ושכן פסק ג"כ המחבר ומשמע דדעת המג"א ג"כ לפסוק כן [ועי' בפמ"ג בסימן שמה במשבצות זהב סק"ו דהמג"א פסק כרש"י] ועוד והוא העיקר הרי מפורש בדברי המג"א בכל הני מקומות שהבאנו בפנים להדיא דס"ל דאין רשות הרבים בזמן הזה והיינו משום דפסקינן כשיטת רש"י ז"ל ואיך כתב המחצית השקל להיפך ולכן דברי המחצית השקל תמוהין טובא לכאורה וצ"ע ג.

וכמו כן מש"כ דהרמ"א בסימן שמו ג"כ ס"ל דלא קיי"ל כרש"י תמיהני טובא שהרי בסימן שמו בס"ג כתב הרמ"א שם וז"ל: "שכל רשויות שלנו הם כרמלית וכו'" יעו"ש הרי להדיא שס"ל כמו שיטת רש"י ז"ל שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה וכן הוא בהגהת הרמ"א בסימן שנו בס"ג שכתב שם וז"ל: "אפילו בזמן הזה דלית לן רשות הרבים וכו'" יעו"ש הרי דנקט כשיטת רש"י ז"ל ולכן דברי המחצית השקל בזה תמוהים טובא וצ"ע ג.

יא. אכן בשו"ע אדה"ז בסימן שנו ס"ז כתב בזה"ל: "אבל כרמלית שבתוך העיר מתחלפת ברשות רבים גמורה ואפילו בזמן הזה "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים גמורה מפני שאין שישים רבוא בוקעים בה מ"מ מתחלפת היא בעיר גדולה שיש בה שישים רבוא וכו'" יעו"ש הרי שאדה"ז דקדק בלשונו ולא נקט כלשון הרמ"א שאין לנו רשות הרבים עכשיו "בסתמא" אלא כתב "שיש אומרים" כן ובע"כ דהטעם בזה משום דאדה"ז ס"ל דלא קיי"ל להלכה כהך שיטה דבעי שישים רבוא.

יב. ובמג"א בסימן שלה סק"א ז"ל: "ואפשר דהאידינא שאין לנו רשות הרבים יש להקל ואפשר שמשום זה כתב רמ"א שמא יבוא לתקנו וכו'" עכ"ל ובשו"ע אדה"ז בסעיף א' ז"ל: "ואף עכשיו "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים אין להקל כי יש לחוש שמא מחמת שכחת שבת יבוא לתקן החבית" עכ"ל.

יג. וחזונו בזה דאע"פ שמקור דברי אדה"ז הם מהמג"א [וכמצויין במראי מקומות על הגליון שם] ומ"מ שינה אדה"ז מלשון המג"א שכתב בפשיטות שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה ואדה"ז כתב "שיש אומרים" כן.

יד. וכמ"כ כן הוא בסוף הסעיף שם שכתב אדה"ז וז"ל: "ואף ששם יש להחמיר בזה מ"מ כאן יש להקל בזה הואיל ועיקר גזרת חכמים בזה היתה משום שמא יביא כלי דרך רשות הרבים ועכשיו "יש אומרים" שאין לנו רשות הרבים כלל" עכ"ל הרי דגם כאן הביא שיטה זו בשם "יש אומרים" ומשמע לכאור' מכל זה דשיטת אדה"ז היא דלא קיי"ל כשיטה זו.

טו. ובשו"ע בסימן שלח ס"ד "המשמר פירותיו וזרעיו מפני חי' ועוף לא יספוק כף אל כף וכו' שמא יטול צרור ויזרוק להם ע"כ ובמג"א שם בסק"ו ויזרוק להן לרשות הרבים להבריה העופות [רש"י] ואפשר דבזמן הזה "דליכא רשות הרבים" שרי לטפח וכמ"ש בסימן רנב דגזירה לגזירה הוא" עכ"ל.

טז. אכן בשו"ע אדה"ז בסעיף ה' כתב בזה"ל: "גזירה שמא יטול צרור ויזרוק להם לרשות הרבים כדי להבריהם ועכשיו "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים גמורה אפשר שיש להקל בזה שאין גוזרים גזרה לגזרה כמו שנתבאר בסימן רנב" עכ"ל.

יז. וגם כאן רואים אנו שאדה"ז שינה מלשון המג"א [אע"פ שהמג"א הוא מקור דברי אדה"ז אלן] ובמקום שהמג"א כתב בסתמא דבזמן הזה "ליכא רשות הרבים" כתב אדה"ז רק "דיש אומרים" כן ולכאור' מוכח מכל הנ"ל דאדה"ז ס"ל דלא קיי"ל כהך שיטה ולכן הביא שיטה רק בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

ד.

יח. ובשו"ע אדה"ז בסימן רנב סי"ח ז"ל: "לפיכך בזמן הזה שפשט המנהג כהאומרין שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה אלא כרמלית כמו שיתבאר בסימן שמה אין איסור כלל לצאת סמוך לחשיכה אפילו בחפץ שבידו שהרי איסור ההוצאה בכרמלית אינו אלא גזירה מדבריהם ואין גוזרין גזרה לגזרה" עכ"ל.

יט. ויעויין במג"א שם בסקכ"ג שכתב וז"ל: "במחטו בידו וכו' ומיהו האידנא ליכא רשות הרבים ושרי סמוך לחשיכה וכו'" יעו"ש הרי גם כאן רואים אנו שאדה"ז שינה מלשון המג"א שכתב בסתמא דהאידנא אין לנו רה"ר ואדה"ז לא כתב כן אלא שפשט המנהג "כהאומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים וכו' ומשמע מזה דאדה"ז לא ס"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא וכמו שנתבאר.

כ. ועד"ז מצינו עוד והוא בסעיף כ' שם שכתב אדה"ז וז"ל: "מצוה על כל אדם שימשמש בבגדיו ערב שבת וכו' אפילו למנהגנו "כהאומרים" שאין לנו רשות הרבים גמורה וכו'" יעו"ש ומקור הדברים הוא מהמג"א בסקכ"ו שם יעו"ש שכתב וז"ל: "ונראה דאפילו לדין דליכא רשות הרבים" מצוה למשמש וכו'" יעו"ש.

כא. הרי דהמג"א כתב "בסתמא" דלדין "ליכא רשות הרבים" משא"כ אדה"ז שנקט הלשון דהמנהג "כהאומרים" שאין לנו רשות הרבים וכו' ולכאור' טעם השינוי הוא משום דאדה"ז ס"ל דלא קיי"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא וכו' וכמו שנתבאר.

ה.

כב. ובשו"ע אדה"ז בסימן שא סל"ח ז"ל: "ובמקום בפסד וכו' נוהגין להקל לצאת בהם לפי שיש אומרים וכו' וגם "יש אומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים אלא כרמלית וכו'" יעו"ש.

כג. ויעויין במג"א בסימן שא בסק"נ שכתב וז"ל: "שיתפרם שמא ישכח ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים ועכשיו נהגו להקל כיון "שאין לנו רשות הרבים" וכו'" יעו"ש הרי גם כאן חזינן שהמג"א נקט בפשיטות שאין לנו רשות הרבים משא"כ אדה"ז שכתב וגם "יש אומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים ומכל זה משמע לכאור' דהמג"א ס"ל דקיי"ל דבעי שישים רבוא משא"כ אדה"ז ס"ל דלא קיי"ל כן אלא שנהגו "כהיש אומרים" וכמו שנתבאר.

כד. ויעויין בשו"ע בסימן שג סי"ח שכתב המחבר וז"ל: "ויש שלמדו עליהם זכות לומר שהן נוהגות כן על פי סברא אחרונה שכתבתי שלא אסרו לצאת בתכשיטין לחצר שאינה מעורבת "והשתא דלית לן רשות הרבים" גמור הוה כל רשות הרבים שלנו כרמלית וכו'" יעו"ש.

כה. ובשו"ע אדה"ז בסימן שג סכ"ג ז"ל: "ויש מקילין עוד לפי זה לצאת בהם אף לכרמלית אע"פ שאין לה מחיצות כחצר שאינה מעורבת ועל פי דבריהם אין למחות עכשיו בנשים שלנו היוצאות בכל מיני תכשיטים לפי "שיש אומרים" שבזמן הזה אין לנו רשות הרבים כלל אלא כרמלית" עכ"ל.

כו. ונמצינו למדים גם הכא שהמחבר נקט הלשון "בסתמא" דלית לן רשות הרבים" בזמן הזה ואילו אדה"ז שינה הלשון וכתב "שיש אומרים" שבזמן הזה אין לנו רשות הרבים ומוכח מכל זה דאדה"ז לא ס"ל להלכה כהשיטה דבעי שישים רבוא וכמו שנתבאר.

ו.

כו. ומצינו עוד כמה פעמים בשו"ע אדה"ז שמביא הך שיטה דצריך שישים רבוא בשם "יש אומרים" והוא בסימן שז סכ"ז יעו"ש שכתב וז"ל: "ואסור מדברי סופרים אף בזמן הזה "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים וכו" יעו"ש.

כח. ובסימן שכה ס"ד ז"ל: "ועכשיו "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים אלא כרמלית כמ"ש בסימן שמה וכו" יעו"ש ובימן שסג סמ"ב כתב אדה"ז וז"ל "ולהאומרים שאין בקיעת הרבים חשובה לעשות רשות הרבים אלא אם כן הם שישים רבוא כמו שנתבאר בסימן שמה אף כאן וכו" יעו"ש ובסימן שמה סי"ב ז"ל: "וכבר נתבאר שעכשיו "יש אומרים" שאין לנו רשות הרבים בכל ענין" יעו"ש ובסימן שסד ס"ד ז"ל: "וכבר נתבאר בסימן שמה "שיש אומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים" עכ"ל.

כט. ובסימן שצב ס"א ז"ל: "ולדברי "האומרים" שכל רשות הרבים שאין שישים רבוא בוקעין בה בכל יום אינה רשות הרבים גמורה שבפחות מס' רבוא אינה נקראת בקיעת רבים וכו" יעו"ש ובסימן תד ס"ב ז"ל: "וכבר נתבאר בסימן שמה שנהגו "כהאומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה" עכ"ל וחזינן שבכל הני מקומות לא נקט אדה"ז בסתמא דעכשיו אין לנו רשות הרבים וכמו שהוא בדברי המג"א והרמ"א והמחבר כנ"ל אלא נקט "שיש אומרים" כן ומשמע לכאור' דלא ס"ל לאדה"ז דקיי"ל כשיטה זו וכמו שנתבאר.

ז.

ל. האומנם דחל עלינו חובת ביאור לבאר וליישב דברי אדה"ז שלא יהיו סותרים זה את זה דמצד אחד נקט כמה פעמים "בסתמא" דעכשיו אין לנו רשות הרבים ולאידך משמע בכמה מקומות דלא ס"ל דקיי"ל להלכה דצריך שישים רבוא ונסכם כל זה בקיצור.

לא. והוא דבסימן רסו ס"ו ושם בסי"ג ובסימן שמו בס"ט כתב "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה וכמו כן כתב עוד בקו"א לסימן רנב בסק"ב ושם עוד בסק"ג וכמו כן הוא בקו"א לסימן שיא בסק"ג שם וכן הוא בקו"א לסימן שמה בסק"א שם ובקו"א לסימן שנ בסק"א שם ובסימן שסג סמ"ד שבכל הני מקומות נקט אדה"ז בפשיטות שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה והן תשעה מקומות.

לב. ולאידך מצינו בכמה מקומות שאדה"ז נקט רק "דיש אומרים" כן ובכמה מהם הנה אע"פ שבדברי הפוסקים שהם מקור דברי אדה"ז נקטו "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה ומ"מ אדה"ז שינה הלשון ונקט בשם "יש אומרים".

והוא [לפי סדר השו"ע] בסימן רנב סי"ח וס"כ שם ובסימן שא סל"ח ובסימן שג סכ"ג ובסימן שז סכ"ז ובסימן שכה ס"ד ובסימן שלה ס"ה ובסימן שלח ס"ה ובסימן שמה סי"ב ובסימן שנו ס"ז ובסימן שסג סמ"ב ובסימן שסד ס"ד ובסימן שצב ס"א ובסימן תד ס"ב שבכל הני מקומות נקט אדה"ז שיטה זו בשם "יש אומרים" והן י"ד מקומות ולכאור' הדברים סותרים זה את זה וצ"ע"ג [ויתבאר לכל זה בסימן הבא בס"ד].

סימן ז' ישוב הסתירות בדברי אדה"ז אם קי"ל שצריך שישים ריבוא

מביא דלכאו' דברי אדה"ז סתרי אהדדי איך קי"ל אם צריך שישים רבוא / מבאר יסוד אחד ועל
 פי זה מתרץ כל הסתירות / מבאר כל השמונה מקומות שסתם אדה"ז כהשיטה שצריך שישים
 רבוא

א.

א. הנה בדברינו בסימן הקודם נשארנו בקושיא על דברי אדה"ז דלכאו' דבריו ז"ל סתרי אהדדי
 דמצד אחד מצינו דנקט "בסתמא" בכמה מקומות [והם תשעה] בזמן הזה אין לנו רשות הרבים
 והיינו כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו [שהם "הרוב"] דבעי שישים רבוא ולאידך מצינו בכמה מקומות
 [והם ארבעה עשר] דמשמע מדברי אדה"ז דלא ס"ל להלכה כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו והדברים
 צ"ע וביאור.

ב. ויתכן לומר בזה ובהקדים יסוד אחד והוא דשיטת אדה"ז היא "להלכה" דקי"ל כשיטת
 רש"י ז"ל וסיעתו [שהם "הרוב"] דבעי שישים ריבוא אבל כל ירא שמים יש לו להחמיר לעצמו
 [ג"כ] כשיטה השני' שיש לנו רשות הרבים אע"פ שאין שישים ריבוא ואע"פ שאין "הלכה"
 כשיטה זו מ"מ יש להחמיר הואיל וטעמם ונימוקם עמם.

ג. ולכן בכל מקום שירא שמים יחמיר לעצמו נוהג אדה"ז להדגיש השיטה שצריך שישים
 רבוא בשם "יש אומרים" ואינו אומר "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים כאילו אין כאן שיטה
 אחרת אלא אומר "יש אומרים" כדי שנדע שזה שיטה אחת ויש שיטה אחרת ולכן הירא שמים
 יחמיר לעצמו כשיטה הב'.

ד. משא"כ בכל מקום שההלכה שאין לנו רשות הרבים וגם ירא שמים אין לו להחמיר כלל
 כהשיטה השני' אז אומר אדה"ז הלשון "בסתמא" דאין לנו רשות הרבים בזמן הזה בלי להדגיש
 שזה רק יש אומרים שהרי גם ירא שמים אינו צריך להחמיר [במקומות אלו] כהשיטה השני'
 ונשאר לנו רק שיטה אחת להלכה ולכן אומר אדה"ז שיטה זו "בסתמא".

ה. ואם כנים הדברים יבואר לפי זה כל דברי אדה"ז שנאמרו בדקדוק עצום ואין בהם שום
 קושיא וסתירה וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ב.

ו. ונקדים לבאר תחילה כל הני [תשעה] מקומות דנקט אדה"ז "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים והיינו משום דבמקומות אלו גם ירא שמים אין לו להחמיר כהשיטה השני' וכמו שהוא בהך דהקו"א בסימן רנב סק"ב שכתב וז"ל: "ובהפסד מרובה בלאו הכי שרי לדין דלית לן רשות הרבים אפי' לשלוח ע"י עכו"ם וכו' דהוה ליה שבות דשבות דשרי במקום הפסד מרובה וכו' ואף מי שרוצה "להחמיר" ברשות הרבים שלנו כהאומרים שיש לו דין רשות הרבים מכל מקום כדאי הם המקילין "לסמוך עליהם" בהפסד מרובה שהמה הרבים וכו'" יעו"ש.

ז. הרי להדיא שבנדו"ד דהוי שבות דשבות במקום "הפסד מרובה" אין מקום להחמיר כהשיטה השני' וגם ירא שמים שרוצה להחמיר אין לו להחמיר בזה [והרי התורה חסה על ממונם של ישראל] ולכן כאן שפיר כתב אדה"ז "בסתמא" דאין לנו רשות הרבים בזמן הזה וכמו שנתבאר.

ח. ועד"ז הוא בהך דסימן רסו ס"ו שכתב שם אדה"ז במי שהי' בא בדרך וקדש עליו היום והיו עמו מעות וכו' וז"ל: "אעפ"כ לא התירו לו איסור רכיבה בדרכים שלנו [שאין להם דין רשות הרבים גמורה כמו שיתבאר בסימן שמה] ואף אם לא נתיר לו הרכיבה לא יבא לידי איסור של תורה אף אם יוליכנו בעצמו וכו'" יעו"ש.

ט. הרי שנקט "בסתמא" שאין לנו דין רשות הרבים בדרכים שלנו [שאין בהם שישים רבוא] והיינו משום דבנדו"ד כיון דקיי"ל להלכה דאין לנו רשות הרבים הנה גם הירא שמים המחמיר אין לו להחמיר בנדו"ד כדי שנאמר דמשום זה נתיר לו איסור הרכיבה כיון שמחמיר דאיסור ההליכה שהוא מן התורה דלא משום שמחמיר באיסור ההליכה יגיע מזה לידי "קולא" להתיר לו איסור הרכיבה ומאי חזית "להחמיר" באיסור ההליכה "כדי להקל" באיסור הרכיבה ולכן בזה נקט אדה"ז "בסתמא" כהשיטה שאין לנו רשות הרבים ולא הביאה בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

ג.

י. והנה עד"ז יש לומר במש"כ אדה"ז בסימן רסו סי"ג שם וז"ל: "יכול לרוץ עם כיסו עד שיגיע לביתו שאין כאן איסור של תורה אף אם הוא רשות הרבים גמורה אם התחיל לרוץ קודם שקידש עליו היום שלא הייתה העקירה בשבת וכו' ובזמן הזה שאין לנו רשות הרבים אלא כרמלית יש להתיר אף אם מתחיל לרוץ משחשכה וכו'" יעו"ש.

יא. הרי שגם כאן נקט אדה"ז "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים והיינו משום דכאן גם ירא שמים אין לו להחמיר דהוה חומרא המביא לידי "קולא" שהרי מה שהתירו חז"ל הוא משום שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ואם לא נתיר לו איסור רבנן יבוא לעבור על איסור דאורייתא [כמו שמבואר בס"א שם].

יב. ולכן גם ירא שמים אין לו להחמיר בכה"ג שלא יבא לידי איסור חמור מזה ומבואר שפיר הא דהביא אדה"ז כאן השיטה שאין לנו רשות הרבים "בסתמא" [ולא בשם "יש אומרים"] וכמו שנתבאר.

ג. והנה כמו כן הוא בדברי אדה"ז שבסימן שמו ס"ט שכתב שם וז"ל: "והרי יש לאסקופה זו דין כרמלית אם אינה גבוהה עשרה ואע"פ שאינה רחבה ד' ואין כרמלית בפחות מד' הרי "כל רשות הרבים שלנו הם כרמלית" ואין מקום פטור בכרמלית אלא כל דבר שיש בה אפילו אין בו ד' על ד' הוא בטל אצלה ונעשה כמוה כמו שנתבאר בסימן שמה שכן עיקר ואף אסקופה זו בטלה אצלה וכו'" עכ"ל.

יד. ומבואר מדברי אדה"ז שנקט "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים ולא הביא את זה בשם "יש אומרים" והיינו טעמא משום דבדין זה דמקום שאין בו ד' בכרמלית אינו נעשה מקום פטור אלא בטל להכרמלית ונעשה ככרמלית הרי זה חומרא ודין מסוים בכרמלית דוקא דמצא מין את מינו וניעור משא"כ מקום שאין בו ד' ברה"ר שפיר נעשה מקום פטור ואינו נעשה כמו הרשות הרבים [וכמבואר בסימן שמה בסכ"ה שם].

טו. וממילא דלגבי דין מקום פחות מד' שבכרמלית הנה גם הירא שמים המחמיר שיש לנו רשות הרבים בזמן הזה ואינו כרמלית הנה לגבי דין זה דמקום פחות מד' אין לו להחמיר שהרי בכאן אדרבה אם נחשב כרשות הרבים הוי "קולא" דבפחות מד' נעשה מקום פטור ואם הוה כרמלית הוי חומרא דפחות מד' שבתוך הכרמלית נעשה כרמלית.

טז. וא"כ להחמיר כהשיטה דהוי רשות הרבים אין כאן "חומרא" אלא "קולא" ולכן בנדו"ד שגם הירא שמים אין לו להחמיר כלל שפיר נקט אדה"ז "בסתמא" שאין זה רשות הרבים אלא כרמלית וכמו שנתבאר.

ד.

יז. והנה עד"ז הוא בדברי אדה"ז שבק"א לסימן שא בסק"ג שכתב וז"ל: "שמכתו כו' לא העתקתי דעת רש"ל דכיון שאין לנו עכשיו רשות הרבים פשיטא שאין להחמיר כלל נגד רוב הפוסקים עיין סימן שג שרבים מקילים בכל ענין" עכ"ל הרי שגם כאן הביא אדה"ז "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים ולא הביא את זה בשם "יש אומרים".

יח. והיינו משום דכאן הרי אומר אדה"ז שאין "להחמיר כלל" כהך דעת רש"ל ולכן גבי ירא שמים המחמיר כהשיטה שיש לנו רשות הרבים בכאן אין לו להחמיר ולכן אין מקום להביא שיטה זו בשם יש אומרים אלא "בסתמא" וכמו שנתבאר.

יט. והנה כמו כן הוא בדברי אדה"ז שבקו"א לסימן שמח סק"א שכתב שם וז"ל: "שקנסוהו כו' משמעו השו"ע שהעיקר כסברא הראשונה שהביא בסתם כנודע ובשגם דעכשיו "שאיין לנו רשות הרבים" ולא שייך למיחש שיבא לידי איסור סקילה וכו'" יעו"ש.

כ. ביאור הדברים בסעיף א' כתב המחבר וז"ל: "היה עומד ברשות היחיד והוציא ידו מלאה פירות לרשות הרבים בתוך עשרה וכו' במזיד אסור אפי' להחזירה לאותו חצר ויש אומרים דהני מילי כשהוציאה מבעוד יום אבל אם הוציאה משחשיכה מותר להחזירה שמא ישליכה מידו ויבא לידי חיוב חטאת וכו'" יעו"ש.

כא. והנה אדה"ז הביא להלכה רק שיטה הראשונה ולא הביא שיטה השני' שאם הוציא ידו בשבת מותר להחזירה וע"ז כתב בקו"א הטעם ע"ז דכיון שעכשיו אין לנו רשות הרבים וא"כ גם אם ישליכנה מידו בשבת אין כאן איסור סקילה ולא שייך הטעם של השיטה הב' דחיישנן שיבא לחיוב חטאת אם ישליכנה בשבת ולכן נקט אדה"ז רק שיטה הראשונה שגם בשבת אסור להחזירה.

כב. והנה גם כאן סתם אדה"ז בפשיטות שאין לנו רשות הרבים ולא הביא זה בשם "יש אומרים" [כמו שהביא בשאר מקומות] והיינו טעמא דבנדו"ד אין מקום לומר שיש להחמיר כשיטה הב' שהרי גם מי שמחמיר שיש רשות הרבים עכשיו הרי חומרא זו מביאה לידי "קולא" שלכן נאמר שידו מותר להחזיר ידו בשבת שמה יבוא לאיסור סקילה.

כג. והדבר ברור דכיון דקי"ל להלכה כהשיטה שאין לנו עכשיו רשות הרבים וממילא דהוי איסור גמור להחזיר ידו ולא משום שירא שמים מחמיר לגבי רשות הרבים בזמן הזה נפסוק משום זה להקל לענין להחזיר ידו בה בשעה שעיקר ההלכה היא שאסור להחזיר ידו כיון שקי"ל להלכה כהשיטה שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה ומובן שפיר הא דכאן "סתם" אדה"ז בפשיטות שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה וכמו שנתבאר.

ה.

כד. ועכשיו נבוא לדברי אדה"ז שבקו"א בסימן שנ סק"א שכתב שם וז"ל: "משמעות השו"ע לפסוק כהסברא הראשונה שהביא בסתם והיא דעת רוב הפוסקים וכו' ובשגם שעכשיו שאין שלנו רה"ר אין נפק"מ מפלוגתא זו הלכך לא העתקתיה" עכ"ל.

כה. ביאור הדברים בשו"ע שם כתב המחבר וז"ל: "לא יעמוד ברה"י ויוציא ראשו לרה"ר וישתה שם או איפכא אא"כ יכנוס ראשו ורובו למקום שהוא שותה דכיון שהוא צריך לאלו המים חיישנן שמא יביאם אליו אבל מותר לעמוד ברה"י או ברה"ר ולשתות בכרמלית או איפכא ויש מפרשים דחפצים הצריכים לו היינו כלים נאים שהוא צריך להם, אבל אם הם כלים שאינם נאים מותר לשתות בהם אע"פ שהוציא ראשו ורובו וכו'" יעויין שם.

כו. והנה אדה"ז הביא רק שיטה ראשונה שאסור בכל אופן ולא הביא השיטה השני' דרק בכלים נאים אסור וע"ז כתב בקו"א דמה שלא העתיק בשו"ע דעה השני' הוא משום דלדידן שקיי"ל שאין לנו רה"ר אלא כרמלית א"כ אין נפק"מ מפלוגתא זו שהרי כל האיסור הוא ברה"ר משא"כ בכרמלית מותר לשתות וכו'".

כז. והנה גם בכאן לא הביא אדה"ז הך שיטה שאין לנו רה"ר עכשיו בשם "יש אומרים" אלא "בסתמא" והיינו משום דגם להירא שמים המחמיר כהשיטה שיש לנו רה"ר בזמנה"ז אין נפק"מ מפלוגתא זו ואין מקום וצורך להביא הך שיטה השני' שרק בכלים נאים אסור לשתות כשמוציא ראשו וכו'.

כח. שהרי שיטה זו היא קולא לגבי שיטה ראשונה שאוסרת בכל אופן ולשיטה השני' מותר אם שותה בכלים שאינם נאים ולכן אין נפק"מ להביא הך שיטה השני' דמקילה רק משום

דנפק"מ לגבי ירא שמים המחמיר שהרי ירא שמים המחמיר יש לו להחמיר ג"כ כאן כשיטה הראשונה האוסרת בכל אופן.

כט. ולכן אין מקום להביא הך שיטה השני' המקלת דלדידן הרי מותר בכל אופן כיון דהוי כרמלית וירא שמים המחמיר לא משום זה נביא שיטה השני' כאן כדי שיוכל להקל כמובן ולכן כאן נקט אדה"ז "בסתמא" שאין לנו רה"ר ומיושב שפיר הא דבכל הני מקומות לא נקט אדה"ז השיטה שאין לנו רה"ר בשם "יש אומרים" אלא נקט "בסתמא" שאין לנו רה"ר¹³ וכמו שנתבאר.

ל. ובדרך זה יתבאר ג"כ דברי אדה"ז שבסימן שסג סמ"ד שכתב וז"ל: "אבל מבוי המפולש משני ראשו לנהר או לתל שאינו עשוי בידי אדם אינן מועילות להתירו בלא תיקון בשום אחד מראשו לפי שאם היו שישים רבוא בוקעים במבוי זה הי' רה"ר גמורה וכו'" יעו"ש הרי ש"סתם" בפשיטות שע"י שישים רבוא בוקעים בו הוי רה"ר ולא הביא זה בשם "יש אומרים" [וכמו שהביא שם בסעיף מב לפנ"ז יעו"ש].

לא. והיינו משום ד"כאן אין חילוק לדינא בין ב' הדעות ולכו"ע אסור גם כשאין רבים בוקעים בו גזירה משום רבים בוקעין אלא דלחד דעה בקיעת הרבים היא גם בפחות משישים רבוא ולדעה השני' הנה בקיעת הרבים היא בשישים רבוא אבל הא מיהת שגם כשאין בקיעת רבים גזרו אטו בקיעת רבים וכמש"כ אדה"ז שם וכיון שאין נפק"מ לדינא כאן בין ב' הדעות לא שייך לומר שירא שמים יחמיר כהדעה שלא בעי שישים רבוא ולכן סתם אדה"ז כהדיעה שבקיעת הרבים היא שישים רבוא כיון דס"ל דלהלכה קיי"ל כדעה זו וכמו שנתבאר.

[המשך הדברים בסימן הבא בס"ד]

13) ועדיין נשאר לנו לבאר דברי אדה"ז שבקו"א לסימן רנב סק"ב שכתב שם וז"ל: "יש להקל כו' אף שהמג"א לא היקל אלא כשיחד לו מקום מכל מקום אף אם אירע שלא ייחד לו יש להקל כהט"ז וכו' ועוד דבסימן שכה ס"ב מבואר בהדיא דבנכרי אלם מותר אפילו לשלוח לו וכל שכן שאין לחוש למראית העין ולהמג"א צריך לומר דשאני התם דמיירי לדידן דלית לן רשות הרבים והוה לי' שבות דשבות וכו'" יעו"ש. והנה הא דכתב כאן אדה"ז "בסתמא" דלית לן רשות הרבים נראה דהיינו משום דקאי בדברי המג"א איך המג"א יתרץ הך דסימן שכה והרי שיטת המג"א דנקט בפשיטות ובסתמא דלית לן רשות הרבים עכשיו וכמו שהבאנו דברי המג"א ז"ל בכל זה בסימן ו' [משא"כ בדברי אדה"ז דנקט בכ"מ הך שיטה שאין לנו רשות הרבים בשם יש אומרים [ואע"פ דהמג"א נקט שיטה זו "בסתמא" הנה בזה צ"ל לכאורה כדברינו שבפנים לבאר דברי אדה"ז ודו"ק].

סימן ח'

המשך ישוב הסתירות בדברי אדה"ז

מביא המקומות דמשמע לכאורה דאדה"ז לא ס"ל דקיי"ל שצריך שישים רבוא / מבאר דאין בזה קושיא ושיטת אדה"ז דקיי"ל דצריך שישים רבוא

א.

א. הנה בסימן הקודם נתבאר הא דאדה"ז נקט בכמה מקומות "בסתמא" דקיי"ל דאין לנו רשות הרבים בזמן הזה [והיינו כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו] ועכשיו נבוא לבאר הא דבכו"כ מקומות [י"ד מקומות] הביא אדה"ז הך שיטת רש"י ז"ל וסיעתו רק בשם "יש אומרים" [ושינה הלשון מדברי הפוסקים ז"ל שכתבו "בסתמא" דאין לנו רשות הרבים בזמן הזה].

ב. והביאור בזה משום דבכל הני מקומות הנה אף שההלכה היא עיקר כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו מ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה השני' וכמש"כ אדה"ז בסימן שמה ומקורו טהור מדברי הט"ז שכתב כן אשר לכן הנה בכל פעם שהדין הוא שירא שמים יחמיר לעצמו נקט אדה"ז שיטת רש"י ז"ל בשם "יש אומרים" להשמיענו שיש עוד "יש אומרים" השיטה הב' ולכן אע"פ שהדין הוא כשיטת רש"י ז"ל מ"מ הירא שמים יחמיר לעצמו כשיטה הב' וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד.

ב.

ג. ועכשיו נבוא לבאר הדברים לפי סדר ההלכות שבשו"ע אדה"ז והוא בסימן רנב בסי"ח שכתב אדה"ז ז"ל: "לפיכך בזמן הזה שפשט המנהג "כהאומרי" שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה אלא כרמלית כמו שיתבאר בסימן שמה אין איסור כלל לצאת סמוך לחשיכה אפילו בחפץ שבידו שהרי איסור ההוצאה בכרמלית אינו אלא גזרה מדבריהם ואין גוזרין גזרה לגזרה" עכ"ל.

ד. והנה מקור הדברים הוא מדברי המג"א בסקכ"ג [כמצויין בשולי הגליון] אכן במג"א נקט הלשון "בסתמא" דהאידנא ליכא רשות הרבים" ואדה"ז שינה הלשון וכתב שבזמן הזה נהגו "כהאומרי" וכו' והיינו משום דאדה"ז אזיל בזה לשיטתו שכתב בסימן שמה סי"א שירא שמים יחמיר לעצמו כשיטה השני' משא"כ המג"א שם שלא כתב כן [ומקור דברי אדה"ז הוא מהט"ז שם כמצויין בשולי הגליון].

ה. ולכן המג"א לשיטתו כתב "בסתמא" דהאידנא אין לו רשות הרבים משא"כ אדה"ז לשיטתו שירא שמים יחמיר לעצמו וממילא דה"ה בנדו"ד הירא שמים שמחמיר כהשיטה שיש לנו רה"ר יחמיר ג"כ שלא לצאת במחט וכו' סמוך לחשיכה ואי"ז גזרה לגזרה לפי מה שמחמיר דהוי רשות

הרבים ולכן נקט אדה"ז שפשט המנהג "כהאומרין" ולא "בסתמא" כיון שירא שמים יש לו להחמיר לעצמו ומובן שפיר לשון אדה"ז וכמו שנתבאר.

ו. ועד"ז הוא בסימן רנב בס"כ שם שכתב אדה"ז וז"ל: "מצוה על כל אדם שימשמש בבגדיו ערב שבת סמוך לחשיכה וכו' אפילו למנהגנו "כהאומרין" שאין לנו רשות הרבים גמורה וכו'" יעו"ש ומקור הדברים הוא מהמג"א שם בסק"ו אכן המג"א נקט הלשון "דלידין דליכא רשות הרבים" יעו"ש וגם בזה שינה אדה"ז מלשון המג"א וכתב למנהגו "כהאומרין" שאין לנו רשות הרבים וכו'.

ז. וגם בזה אזלי המג"א ואדה"ז לשיטתייהו דהמג"א דנקט בכל דוכתי "בסתמא" דליכא רשות הרבים עכשיו [ולא נקט בסימן שמה דירא שמים יחמיר לעצמו] לכן סתם הדברים כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו משא"כ אדה"ז אזיל לשיטתו דאע"פ דההלכה כשיטת רש"י ז"ל מ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו [ג"כ] כשיטה הב'.

ח. ולכן נקט כאן הלשון למנהגנו "כהאומרין" וכו' להשמיענו שרק לפי מנהגנו "כהיש אומרין" הוא דאמרינן דהוי רק מצוה שימשמש וכו' משא"כ לירא שמים המחמיר כשיטה הב' א"כ אי"ז רק "מצוה" אלא יותר מזה דאיסור יש בזה אם לא ימשמש כיון שמחמיר שיש לנו רשות הרבים ומובן שפיר דקדוק לשון אדה"ז וכמו שנתבאר.

ג.

ט. והנה כמו כן הוא בדברי אדה"ז בסימן שא בסל"א שכתב וז"ל: "אבל היוצא במעות התפורים בבגדו פטור שאין דרך הוצאה בכך אבל אסור לצאת מדברי סופרים וכו' ובמקום הפסד וכו' נוהגין להקל לצאת בהם לפי שיש אומרין וכו' וגם "יש אומרין" שעכשיו אין לנו רשות הרבים אלא כרמלית וכו'" יעו"ש.

י. ויעויין במג"א שם בסקמ"ו שכתב וז"ל: "במקום פסידא כיון שהוא הוצאה כלאחר יד וגם בזמן הזה "לית לן רשות הרבים דאורייתא" [ב"י אגור] וכו'" יעו"ש הרי שגם בזה מצינו הך שינוי שבדבר המג"א נקט "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה משא"כ אדה"ז שכתב "יש אומרין" שעכשיו אין לנו רשות הרבים.

יא. והמעין בצדק יראה שאדה"ז והמג"א אזלי בכל זה לשיטתייהו שהמג"א שפוסק לגמרי כהשיטה דאין לנו רשות הרבים נקט "בסתמא" משא"כ אדה"ז דס"ל דירא שמים יחמיר לעצמו כשיטה הב' לכן הביא שיטה הראשונה בשם "יש אומרין" וכמו שנתבאר.

ד.

יב. והנה עד"ז הוא עוד בדברי אדה"ז בסימן שג סכ"ג שכתב שם וז"ל: "ויש מקילין עוד לפי זה לצאת בהם אף לכרמלית וכו' ועל פי דבריהם אין למחות עכשיו בנשים שלנו היוצאות בכל מיני תכשיטים לפי "שיש אומרין" שבזמן הזה אין לנו רשות הרבים כלל אלא כרמלית" עכ"ל.

יג. ובשו"ע המחבר בסימן שג סי"ח ז"ל: "ויש שלמדו עליהם זכות לומר שהן נוהגות כן על פי סברא אחרונה שכתבתי שלא אסרו לצאת בתכשיטין לחצר שאינה מעורבת והשתא "דלית לן רשות הרבים" גמור הנה כל רשות הרבים שלנו כרמלית ודינו כחצר שאינה מעורבת ומותר" עכ"ל.

יד. ועינינו רואות גם כאן שהמחבר נקט הלשון "בסתמא" שאין לנו רשות הרבים ואדה"ז שינה הלשון ודקדק לומר לפי "שיש אומרים" וכו' והיינו משום דאדה"ז אזיל לשיטתו שפסק בסימן שמה "דירא שמים" יחמיר לעצמו וכמו כן אשה "יראת שמים" תחמיר לעצמה [דמאי שנא ירא שמים מיראת שמים] ולכן הביא שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

טו. והנה כמו כן יבואר דברי אדה"ז שבסימן שז סכ"ז יעו"ש שכתב וז"ל: "נהגו שלא לקבל האגרת מיד הנכרי המביאה בשבת וכו' כי חוששין שמא טרם שיעמוד הנכרי לפוש יטול הישראל האגרת מידו ונמצא שהישראל עושה הנחה ואסור מדברי סופרים אף בזמן הזה "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים כמ"ש בסימן שכה" עכ"ל.

טז. וגם בזה הנה הטעם שהביא אדה"ז שיטה זו בשם "יש אומרים" היינו משום דירא שמים יש לו להחמיר בזה והיינו משום דלשיטת רש"י ז"ל הרי איסור זה הוא שבות דשבות משא"כ לשיטה השני' הרי זה שבות גמור דחמיר טובא משבות דשבות ונפק"מ לדינא בין שבות לשבות דשבות¹⁴ אשר לכן הוא דהביא אדה"ז שיטה זו רק בשם "יש אומרים" כיון שירא שמים יש לו להחמיר כהשיטה השני' וכמו שנתבאר.

סימן ט'

המשך הסימן הקודם

ממשיך לבאר הישוב דלא תיקשי דלכאו' דברי אדה"ז סתרי אהדדי / מיישב כל הסתירות

א.

א. והנה בדרך זה יבואר ג"כ דברי אדה"ז שבסימן שכה ס"ד שכתב שם וז"ל: "וכן במקום שיש בו משום דרכי שלום כגון נכרי שחלה ושלח אחר ישראל מותר לתת לו או אפילו לשלוח לו ע"י נכרי והוא הדין לצורך מצוה כגון להוציא חמץ מביתו בפסח וכו' מפני שהשליחות ע"י נכרי הוא שבות ועכשיו "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים אלא כרמלית וכו' הוא שבות דבשות והתירוהו לצורך מצוה וכו' והוא הדין מפני דרכי שלום והוא הדין בנכרי אלם וכו'" יעו"ש.

ב. הרי שגם בכאן הביא אדה"ז שיטה זו בשם "יש אומרים" והיינו משום דירא שמים יש לו להחמיר כהשיטה השני' דהוי שבות ולא שבות דשבות¹⁵ ולכן נקט אדה"ז שיטה הראשונה בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

ג. ועד"ז יבואר ג"כ דברי אדה"ז שבסימן שלה ס"א שכתב וז"ל: "חבית של יין או שמן שנשברה גזרו חכמים שלא יציל ממנה אלא לצורך אותה שבת בלבד וכו' וכל זה להציל מחצר לחצר וכו' אבל לחצר זו עצמה שאין כאן טורח כל כך יכול להציל כמו שירצה אפילו בכלים הרבה וכו' יש להקל בזה הואיל ועיקר גזרת בזה היתה משום שמא יביא כלי דרך רשות הרבים ועכשיו "יש אומרים" שאין לנו רשות הרבים כלל" עכ"ל.

ד. הרי שגם כאן דקדק לומר ועכשיו "יש אומרים" וכו' ולא נקט "בסתמא" דלדין ליכא רשות הרבים והיינו משום דהרי ירא שמים יש לו להחמיר כהשיטה שיש לנו רשות הרבים ולכן הביא שיטה הראשונה בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

ה. והנה כמו כן צ"ל בדברי אדה"ז שבסימן שלח ס"ה שכתב וז"ל: "המשמר פירותיו וזרעיו מפני חי' ועוף לא יספוק כף אל כף וכו' גזרה שמא יטול צרור ויזרוק להם לרשות הרבים כדי

15) ואע"פ דלכאו' בהך דשבות דשבות שהתירוהו לצורך "מצוה" הנה לכאורה אין מקום לירא שמים להחמיר לעצמו כשיטה השני' דיש לנו רשות הרבים וממילא דהוי רק שבות אחד שלא הותר לצורך "מצוה" דהרי ע"י חומרא זו לא יוכל לקיים "המצוה" וא"כ הוי "חומרא" דמביא לידי "קולא" [וכמו כן לגבי שבות דשבות במקום "הפסד מרובה" דהתורה חסה על ממונם של ישראל ועי' בקו"א לסימן רנב בסק"ב שאין להחמיר כשיטה הב' במקום הפסד מרובה יעו"ש ודו"ק]

אכן הרי שבות דשבות הותר ג"כ היכא דהנכרי הוי איניש אלמא כמבואר בדברי אדה"ז שהבאנו בפנים ובזה י"ל דכיון דאין כאן מצוה ולא הפסד מרובה שפיר יש מקום לירא שמים להחמיר ודו"ק.

להבריחם ועכשיו "שיש אומרים" שאין לנו רשות הרבים גמורה אפשר שיש להקל בזה שאין גוזרים גזרה לגזרה וכו' יעו"ש.

ו. ומקור הדברים הם מדברי המג"א שם בסק"ו יעו"ש אלא שהמג"א כתב הלשון "דבומן הזה דליכא רשות הרבים" הרי דנקט כן "בסתמא" ואילו אדה"ז שינה הלשון ודקדק לומר ועכשיו "שיש אומרים" וכו' וגם בזה רואים איך שאדה"ז והמג"א אזלי בכל זה לשיטתייהו דהמג"א ס"ל בפשיטות דהלכה כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו ולכן נקט "בסתמא" משא"כ אדה"ז אזיל לשיטתו שכתב דירא שמים יחמיר לעצמו ולכן הביא שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "יש אומרים" וכמו שנתבאר.

ב.

ז. ועכשיו נבוא לבאר דברי אדה"ז שבסימן שסג שכתב שם וז"ל: "ומכל מקום אם רבים בוקעים עליו אסור וכו' ולהאומרים שאין בקיעת הרבים חשובה לעשות רשות הרבים אלא אם כן הם שישים רבוא כמו שנתבאר בסימן שמה אף כאן אין בקיעת הרבים מבטל ממנו שם מחיצה [מדברי סופרים] אלא אם כן בוקעים בו שישים רבוא בכל יום" עכ"ל הרי דגם כאן הביא שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "האומרים" ולא נקט "בסתמא" [ולדידן שבקיעת הרבים לעשות רשות הרבים הוא שישים רבוא וכו'].

ח. והיינו טעמא משום דירא שמים הרי יש לו להחמיר לעצמו כהשיטה שגם בפחות משישים רבוא הוי בקיעת רבים לעשות רשות הרבים לבטל המחיצה ואסור אשר לכן הוא דהביא אדה"ז שיטה הראשונה בשם "האומרים" כאן שירא שמים צריך להחמיר כהשיטה השני' וכמו שנתבאר.

ט. ובדרך זה נבין ג"כ דברי אדה"ז שבסימן שסד ס"ד שכתב שם וז"ל: "אין צורת הפתח מועלת לרשות הרבים גמורה אם נשלמו בה כל תנאי רשות הרבים שנתבאר בסימן שמה אלא הבא להכשיר רשות הרבים להתיר בה הטלטול צריך לעשות לה דלת מכאן ודלת מכאן וכו' וכבר נתבאר בסימן שמה "שיש אומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה עכ"ל.

י. ומבואר בזה דגם כאן הביא שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "יש אומרים" ואע"פ דאדה"ז פוסק כשיטה זו והיינו משום דמ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו אשר לכן נקט שיטה זו בשם "יש אומרים" [ואע"פ שפוסק להלכה כשיטה זו] וכמו שנתבאר.

ג.

יא. והנה כמו כן הוא בדברי אדה"ז שבסימן שצב ס"א שכתב שם וז"ל: "ולדברי האומרים" שכל רשות הרבים שאין ס' רבוא בוקעין בה בכל יום אינה רשות הרבים גמורה שבפחות מס' רבוא אינה נקראת בקיעת רבים אין צריך לעשות שיור לעיר של רבים אלא אם כן שישים רבוא בוקעים בה בכל יום וע"ז סומכין עכשיו שאין נוהגין לעשות שיור שלום עיר" עכ"ל.

יב. הרי שגם כאן הביא אדה"ז שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "האומרים" ולא נקט בסתמא דהאידינא אין לנו רה"ר [וכמו שנקט בכמה מקומות כנ"ל בסימן הקודם] והיינו משום דכאן הרי

נקטינן כשיטה זו "לקולא" שלא לעשות שיור וא"כ ירא שמים המחמיר לעצמו כשיטה הב' יש לו להחמיר לעשות שיור ולכן הביא אדה"ז שיטה זו רק בשם "האומרים" וכמו שנתבאר.

יג. ובשו"ע אדה"ז בסימן תד ס"א וז"ל: "המהלך חוץ לתחום למעלה מי' טפחים וכו' הרי זה ספק אם יש תחומים למעלה מי' טפחים או לאו וכו'" ובסעיף ב' שם "וספק זה אין הולכין בו להחמיר אלא בשל תורה כגון מתוך י"ב מיל לחוץ לי"ב מיל לדברי האומרים שתחום י"ב מיל הוא מן התורה והוא שיהיו כל הי"ב מיל רשות הרבים גמורה מן התורה וכו' וכבר נתבאר בסימן שמ"ה שנהגו "כהאומרים" שעכשיו אין לנו רשות הרבים גמורה" עכ"ל.

יד. וגם כאן הביא אדה"ז שיטת רש"י ז"ל וסיעתו בשם "אומרים" ואע"פ שגם לאדה"ז דהלכה כשיטה זו והיינו משום דירא שמים יחמיר לעצמו כשיטה הב' וממילא דירא שמים יש לו להחמיר ג"כ לענין תחומין כשיטה זו ומישוב כל דברי אדה"ז בענין זה שהם בדקדוק עצום הפלא ופלא¹⁶ והכל מיד ה' השכיל ברוה"ק וכמו לשונו הזהב של הרמב"ם ז"ל ושאר הראשונים ז"ל והדברים ידועים ולא נצרכה אלא להעדפה לראות במוחש לאנשים כערכינו וכמו שנתבאר בדברינו היסוד לכל זה.

16) ובהקדמת בני המחבר שנדפסה בתחילת שו"ע אדה"ז בח"א ז"ל: "ידקדק היטב בדבריו ובצחות לשונו המופלא אשר כל דבריו מיוסדים על אדני פז אין בהם נפתל ועקש וחסר או יתיר ח"ו רק הכל בכוונה עצומה ובדקדוק גמור כלשון גדולי המחברים כאשר סופו הוא מעט הקונטרס אחרון שבסוף הספר מוכיח על תחילתו ולשונו הזך והטהור שבפנים וכו'" יעו"ש.

סימן י

בדברי הצ"צ לענין שישים רבוא

מביא דברי הצ"צ דנקט דרוב הפוסקים ס"ל שאין צריך שישים רבוא / מקשה ע"ז כמה קושיות /
מקשה דלכאור' דברי הצ"צ סתרו אהדדי / מתרץ כל הקושיות

א.

א. הנה לגבי פלוגתת הראשונים ז"ל אם בעינן שישים רבוא להיות רשות הרבים מבואר בדברי הצ"צ בחידושים על הש"ס בח"ב ע' רד וז"ל: "ומבואות המפולשין משני צדדיהן לרשות הרבים וכו' ופי' וענין שהמבואות עצמן אינן רשות הרבים כתב בחידושי הריטב"א דף כב שאין בקיעתם תדירה וסלולה להדיא ר"ל דלא בקעי בה רבים כל כך ורש"י ס"ל דכל דלא בקעי שם ס' רבוא אינו רשות הרבים ורוב הפוסקים חלקו ע"ז וכו' יעו"ש.

ב. והנה בהך פלוגתת הראשונים ז"ל אם בעינן שישים רבוא מצינו פלוגתא גדולה בדברי האחרונים ז"ל איך היא שיטת רוב הפוסקים ז"ל בזה שיטה אחת ס"ל דרוב הפוסקים ס"ל דלא בעינן שישים רבוא ושיטה השני' ס"ל דרוב הפוסקים ס"ל דבעינן שישים רבוא וכמו שהאריכו בזה במשכנות יעקב בסימן קכ ובבית אפרים בסימן כו יעו"ש והאריכו בזה האחרונים ז"ל.

ג. והנה ראיתי בספר שנדפס מחדש ובו תשובות המשכנות יעקב והבית אפרים עם הגהות והערות ומילואים בשם דמשק אליעזר ובמילואים שם בסימן ג' פרק ו'17 הביאו דברי הצ"צ¹⁸ שכתב "דרוב" הפוסקים פליגי על שיטת רש"י ז"ל והבינו דשיטת הצ"צ היא כמו שיטת המשכנות יעקב דפיליג על גדולי האחרונים ז"ל הט"ז והמג"א שכתבו "דרוב" הפוסקים ס"ל כשיטת רש"י ז"ל והמשכנות יעקב פליג ע"ז ונקט דרוב הפוסקים לא ס"ל כשיטת רש"י ז"ל יעו"ש.

ב.

ד. האומנם דהדברים תמוהים טובא שהרי הט"ז והמג"א בסימן שמה כתבו בפשיטות דרוב הפוסקים ס"ל דצריך שישים רבוא יעו"ש ואיך יתכן דהצ"צ כתב בפשיטות להפך דרוב הפוסקים ס"ל שאין צריך שישים והבליע זה בדבריו ולא הביא כלל דברי המג"א והט"ז שכתבו להיפך ולבאר טעמו ונימוקי מ"ט פליג עליהו.

17) בדמשק אלעזר שם כתוב פרק ה' וט"ס הוא וצ"ל פרק ו'.

18) הנה בדמשק אליעזר שם כתבו שכן כתב הצ"צ בחידושים בד"ף סד ע"א וטעות הוא כי לא נמצא שם דברים אלו והדברים נמצאים בחידושים בע' ר"ד וכמו שהבאנו בפנים.

ה. זאת ועוד הרי בשו"ע אדהז בסימן שמה סי"א כשכתב שירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא כתב ע"ז בשולי הגליון דטעמם ונימוקם עמם שלא נזכר בגמרא הך דשישים רבוא יעו"ש ואם נאמר דס"ל לאדה"ז "דרוב" הפוסקים ס"ל כשהיטה שאין צריך שישים רבוא א"כ עדיפא הו"ל לאדה"ז לומר שירא שמים יחמיר לעצמו כיון שרוב הפוסקים ס"ל כהשיטה שאין צריך שישים רבוא.

ו. ומוכח מזה דאדה"ז ס"ל כהט"ז והמג"א דרוב הפוסקים ס"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא והרי כן מפורש להדיא בדברי אדה"ז בקו"א לסימן רנב סק"ב שהשיטה דצריך שישים רבוא המה הרבים יעו"ש.

ז. וא"כ תמה על עצמך איך זה שהצ"צ יחלוק על דברי זקנו אדה"ז בלי שיביא דבריו ויבאר טעמו ונימוקו מ"ט חולק בזה על אדה"ז הרי זה לא ניתן להיאמר כלל וצע"ג.

ח. ועוד קשה טובא דיעויין בדברי הצ"צ בחידושים דף סד א' שכתב וז"ל: "עפ"י נראה לתרץ מה שמתקנין עירוב ע"י צורת הפתח ופעמים רוחב המבואות ט"ז אמה ואיך מערבין רשות הרבים בכך וכו' ודוחק לומר דסומכין ע"ד הפוסקים דרשות הרבים בעינן ס' רבוא בוקעין בו דהא גדולי הפוסקים חולקים ע"ז וכו' יעו"ש.

ט. ומעתה אם ס"ל להצ"צ "דרוב הפוסקים" חולקים על הך שיטה דצריך שישים רבוא א"כ מ"ט סתים לה הצ"צ לומר גדולי הפוסקים ולא כתב עדיפא מזה "דרוב" הפוסקים פליגי על שיטת רש"י ז"ל וסיעתו ומשמע מכל זה דגם הצ"צ ס"ל בעצם כדברי אדה"ז דרוב הפוסקים ס"ל כהשיטה דצריך שישים רבוא.

י. האומנם דקשה טובא לפי זה הא דכתב הצ"צ בדף קד א' דרוב הפוסקים פליגי על שיטת רש"י ז"ל ולכאורה הדברים סותרים זה את זה וצע"ג.

ג.

יא. והנראה מוכרח לומר בזה והוא דהרי ההצ"צ הביא בתחילה דברי הריטב"א ז"ל דלא ס"ל דבקיעת רבים היינו שישים רבוא ויעויין בדברי הצ"צ בחידושים דף סג ד' שהביא שם השיטות אם צריך שישים רבוא ויעו"ש שהביא דברי הריטב"א ז"ל בעירובין שכתב לחלוק על שיטות רש"י ז"ל והריטב"א ז"ל שם כותב שדעת רוב הגאונים ז"ל דלא כשיטת רש"י ז"ל יעו"ש ולכן כאן בדף קד אחר שהביא דברי הריטב"א ז"ל כתב ברהיטת הדברים דרוב הפוסקים פליגי על שיטת רש"י ז"ל והיינו לפמש"כ הריטב"א ז"ל דרוב הגאונים לא ס"ל כרש"י ז"ל.

יב. וכ"ז לפי מש"כ הריטב"א ז"ל אכן לפום רהיטא לדינא¹⁹ שפיר ס"ל להצ"צ כשיטת אדה"ז זקנו [והט"ז והמג"א] דלפי האמת הנה "רוב" הפוסקים ס"ל כשיטת רש"י ז"ל וסיעתו וכדמוכח

19) והא דלפי האמת לא אמרינן דרוב הפוסקים לא ס"ל כשיטת רש"י ז"ל לפמש"כ הריטב"א ז"ל דרוב הגאונים פליגי על שיטת רש"י ז"ל היינו משום דלא ידעינן אם לפני הריטב"א ז"ל היו כל הני ראשונים ז"ל שכתבו כשיטת רש"י ז"ל ואולי אם היו לפניו לא הי' כותב "דרוב" הגאונים ז"ל פליגי על שיטת רש"י ז"ל

מדברי הצ"צ הנ"ל בדף ס"ד ע"א שלא כתב שם הך "דרוב" הפוסקים ז"ל ס"ל שאין צריך שישים רבוא ומיושב שפיר דברי הצ"צ מכל מה שהקשינו לעיל וכמו שנתבאר.

[ויעויין בביאור הלכה להמ"ב בסימן שמה שמנה שם הראשונים ז"ל דס"ל כרש"י ז"ל והחולקים על רש"י ז"ל: ושם מנה להריטב"א ז"ל שחולק על רש"י ז"ל ולא כתב דרוב הפוסקי פליגי על רש"י ז"ל ואע"פ שהביא שם דברי הריטב"א ז"ל שכתב כן והיינו כנ"ל שאין להוכיח מדברי הריטב"א ז"ל לדינא דרוב הפוסקים ס"ל דלא כשיטת רש"י ודו"ק].

סימן י"א

עוד בשיטת אדה"ז בענין שישים רבוא

מביא שיטת אדה"ז שפוסק דרה"ר צריך שישים רבוא / מביא דכל זה הוא לגבי איסורים דרבנן / חוקר איך הוא לגבי איסורים דאורייתא / מבאר די"ל בזה בג' אופנים הא' דגם לגבי איסורים דאורייתא קיי"ל דצריך שישים רבוא / והב' דלגבי איסורים דאורייתא קיי"ל דצריך שישים רבוא / והג' דלגבי איסורים דאורייתא הוי ספיקא דדינא ולחומרא / מוכיח מדברי הצ"צ בחידושים על הש"ס כאופן הג'

א.

א. הנה בדברינו בסימנים הקודמים נתבאר באריכות דאדה"ז "פוסק" כהשיטה שצריכים שישים רבוא להיות רה"ר וכמו שהארכנו בזה ביסוד בדברים.

ב. האומנם דעדיין יש לחקור בזה והוא דבכל המקומות שהובא בדברי אדה"ז הך שיטה שצריך שישים רבוא הנה מיירי לגבי איסורים דרבנן²⁰ [דו"ק ותשכת] ועדיין יש לחקור היכא דנוגע לגבי איסור ודאי דאורייתא היכא נדיינא להאי דינא.

ג. ולכאורה י"ל בזה ג' אופנים הא' דההלכה היא כשיטת רש"י ז"ל דבעינן שישים רבוא גם היכא דנפק"מ לגבי איסור דאורייתא ממש והב' דלגבי איסורים דאורייתא ההלכה היא כהשיטה שאין צריך שישים רבוא והיינו דלגבי איסורים דרבנן קיי"ל כהשיטה שצריכים שישים רבוא ולגבי איסורים דאורייתא קיי"ל כהשיטה שאין צריכים שישים רבוא.

ד. [ומצינו כה"ג בשו"ע אדה"ז בסימן ס' ס"ה שכתב שם וז"ל: "כל המצות צריכות כוונה וכו' וי"א שמצות אינן צריכות כוונה וכו' והלכה כסברא ראשונה במה דברים אמורים במצוות של תורה אבל בשל דברי סופרים י"א שהלכה שאין צריכות כוונה וכו' יעו"ש הרי דלגבי דרבנן קיי"ל כשיטה אחת ולגבי דאורייתא קיי"ל כשיטה הב'].

ה. ובאופן ג' י"ל דלגבי איסורים דאורייתא אין כאן הכרעה והוי ספיקא דדינא והיינו דאע"פ דלגבי דרבנן קיי"ל כשיטה אחת משא"כ לגבי דאורייתא לא קיי"ל כשיטה זו אלא ב' השיטות שוות ובמילא צריך להחמיר כדין ספיקא דאורייתא.

ו. ואע"פ דגם לגבי איסורים דרבנן הנה ירא שמים יש לו להחמיר לעצמו וכמ"ש אדה"ז בסימן שמה סי"א הנה מ"מ יש חילוק גדול בין איסורים דרבנן שבזה קיי"ל כהשיטה שצריכים שישים רבוא ומ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו והר"ז דין רק "בירא שמים" וגם זה מתורת "חומרא"

(20) או לגבי ספק איסור דאורייתא וכמו בסימן תד ס"ב יעו"ש אבל לא לגבי "ודאי דאורייתא" ודו"ק.

בעלמא, משא"כ לגבי איסורים דאורייתא דהוי ספיקא דדינא א"כ "כל אחד" צריך לחשוש לשיטה הב' ולא מתורת חומרא "בלבד" אלא "מדינא" דספיקא דאורייתא לחומרא.

ב.

ז. והנה לכאור' יש לפשוט חקירה זו מדברי הצ"צ בחידושים על הש"ס בע' ס"ד א' יעו"ש שכתב וז"ל "עפ"ז נראה לתרץ מה שמתקנין עירוב ע"י צורת הפתח ולפעמים רוחב המבואות ט"ז אמה ואיך מערבין רשות הרבים בכך וכו' ודוחק לומר דסומכין ע"ד הפוסקים דרשות הרבים בעינן דוקא שישים רבוא בוקעין בו דהא גדולי הפוסקים חולקים ע"ז ואיך סמכין ע"ז באיסור דאורייתא וכו'" יעו"ש.

ח. ומבואר בדברי הצ"צ דלגבי איסור דאורייתא אין לסמוך על השיטה דבעינן שישים רבוא והנה אם נאמר דהלכה כשיטת רש"י ז"ל בין לגבי איסורים דרבנן ובין לגבי איסורים דאורייתא [אופן הא' הנ"ל] א"כ מה מתמה הצ"צ איך סומכין על שיטה זו בדאורייתא אם נאמר דהלכה כשיטה זו גם בדאורייתא.

ט. ועד"ז אם נאמר דלגבי איסורא דאורייתא קיי"ל להלכה כהשיטה שאין צריך שישים רבוא [כאופן הב' הנ"ל] הנה לפ"ז לא הו"ל להצ"צ להקשות דאיך סמכין בדאורייתא על שיטה זו אלא עדיפא הו"ל להקשות איך סומכין על שיטה זו הרי ההלכה היא כשיטה השני' דאין צריך שישים רבוא לגבי איסורים דאורייתא.

י. אלא משמע לכאור' דהצ"צ ס"ל דלגבי איסורים דאורייתא אין הכרעה להלכה ולכן הוי ספיקא דדינא דהוי לחומרא וכמו בשאר ספיקא דאורייתא והיינו כאופן הג' הנ"ל וכמו שנתבאר.

ג.

יא. ויעויין בצ"צ שם שכתב וז"ל "ומה שצריכין דלתות ראויות להנעל זהו מדרבנן וכיון שזהו רק מדרבנן סמכין בדרבנן ע"ד הפוסקים האומרים דרשות הרבים בעינן שישים רבוא בוקעין בו ועכשיו ליכא רשות הרבים ולכן סגי בצורת הפתח ומ"מ כל ירא שמים יחמיר לעצמו במקום שיש לו שהוא רשות הרבים אף דליכא שישים רבוא בוקעין בו חדא וכו' וית' וכו' ועוד דגם בדרבנן באיסור שבת יש לחוש לגדולי הפוסקים דלא בעינן לתנאי דרשות הרבים שיהיו שישים רבוא בוקעים בו עכ"ל.

י"ב. ומבואר בזה שיש בזה ב' דינים הא' באיסורים דרבנן שרק "ירא שמים יחמיר" לעצמו והב' היכא דהוי איסור דאורייתא שבוה על כל אחד להחמיר מדינא בספיקא דאורייתא וכמו שנתבאר.

י"ג. [ודרך אגב יש להעיר בזה דמדברי הצ"צ משמע כאילו שזה חידוש שירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה דאין צריך שישים רבוא ונקט ע"ז כמה טעמים והטעם האחרון משום שגם

כדרבנן יש להחמיר באיסור שבת וכו' ולכאו' הרי הדבר מפורש בשו"ע אדה"ז שירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא וצ"ע²¹].

21) ואולי מזה ראי' לדברי הגרא"ח נאה בקונטרס השולחן בעערה ס"ט שר"ל שקטע זה "וכל ירא שמים יחמיר לעצמו" שבסימן שמה סי"א הוא מאמר המוסגר ואינו מלשון אדה"ז אלא מלשון מהרי"ל וכו' יעו"ש וצ"ע.

סימן י"ב

בשיטת המג"א ואדה"ז לגבי שישים רבוא

מביא דברי המג"א בסימן שסג / דברי אדה"ז בזה / מבאר דהמג"א ואדה"ז אזלי בזה לשיטתייהו

א.

א. בשו"ע או"ח בסימן שסג סל"ו ז"ל: "מבוי ששוה מתוכו ומדרון [פירוש מקום משופע] לרה"ר או ששוה לרה"ר ומדרון לתוכו אם הולך ומתלקט מעט מעט עד שמגבי' י' מתוך ד' אמות הרי זה כאילו זקוף כולו ואין צריך שום תיקון [ובזה התל הוא כמחיצה]" עכ"ל.

ב. ובמג"א שם סק"מ כתב וז"ל: "הוי כמחיצה ולפי מ"ש בסכ"ט בשם התוס' צ"ל דלא בקעי בו רבים שאל"כ אתי רבים ומבטלי מחיצתא כיון שאינה עשוי' בידי אדם ואפשר דלא מיקרו רבים פחותים מס' רבוא וכמ"ש בסימן שמה ס"ו וכן משמע דעת הפוסקים שסתמו בזה" עכ"ל.

ג. ומבאר בזה דהמג"א הוקשה לו דאיך חשבינן להמדרון כמו מחיצה ולכאו' אם בקעו ע"ז רבים אתו רבים ומבטלי מחיצה וע"ז תירץ דכמו לעשות רה"ר צריך שיהיו שישים רבוא בוקעים ה"ה והוא הטעם לבטל מחיצה צריך בקיעת רבים שהם שישים רבוא ולכן סתמו הפוסקים בזה משום דסמכינן על הך שיטה שצריך שישים רבוא ובזמן הזה לית לן רה"ר של שישים רבוא וכמו כן לית שישים רבוא לבטל המחיצה.

ד. האומנם דיעויין בשו"ע אדה"ז בסימן שסג סמ"ב שכתב וז"ל: "מבוי ששוה מתוכו ונעשה מדרון וכו' אין צריך שום תיקון בפתחו לפי שתל זה שבפתחו נחשב לו למחיצה וכו' ומ"מ אם רבים בוקעים עליו איסור וכו' ומכל מקום לא אסרו חכמים אלא בבקיעת רבים כעין רשות הרבים וכו'".

ה. ולהאומרים שאין בקיעת הרבים חשובה לעשות רשות הרבים אלא אם כן הם שישים רבוא כמו שנתבאר בסימן שמה אף כאן אין בקיעת הרבים מבטל ממנו שם מחיצה [מדברי סופרים] אלא אם כן שישים רבוא בוקעים בו בכל יום" עכ"ל.

ב.

ו. והנה יש לעיין הא דהמג"א כתב בפשיטות שלכן הפוסקים סתמו דהמדרון הוי מחיצה ולא חששו להא דאתו רבים ומבטלו מחיצה כיון שרק שישים רבוא מבטלי מחיצה כנ"ל.

ז. משא"כ אדה"ז שכתב שאם בקעי בו רבים אסור ואח"כ הביא הדיעה השני' שאם אין שישים רבוא בוקעים מותר והיינו שהביא ב' השיטות ודלא כהמג"א שסתם כדברי הפוסקים משום דס"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא לבטל המחיצה וצ"ע.

ח. והנראה בזה והוא להמבואר בדברינו [בסימנים הקודמים] דהמג"א ואדה"ז פליגי דהמג"א נקט בפשטות בכמה מקומות דקיי"ל דליכא רשות הרבים בזמן הזה והיינו משום דס"ל בפשיטות דקיי"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא.

ט. משא"כ אדה"ז אע"פ שס"ל ג"כ דקיי"ל להלכה כהשיטה שצריך שישים רבוא מ"מ הביא דברי הט"ז בסימן שמה סק"י דמ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא [כיון שכן ס"ל לגדולי הראשונים ז"ל וטעמם ונימוקם עמם וכו' וכמ"ש אדה"ז].

י. ויתבאר לפי"ז דהמג"א ואדה"ז אזלי בזה לשיטתיהו דהמג"א דס"ל בפשיטות דקיי"ל כהשיטה שצריך שישים רבוא לכן נקט גם כן בפשיטות דסתימת הפוסקים דהמדרון הוי מחיצה הוא משום דצריך שישים רבוא.

יא. משא"כ אדה"ז אזיל לשיטתו דאף דקיי"ל דצריך שישים רבוא מ"מ ירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה שאין צריך בקיעת שישים רבוא ולכן הביא כאן ג"כ השיטה שאין צריך שישים רבוא וסגי בבקיעת רבים לבטל המחיצה כיון שירא שמים יחמיר לעצמו כשיטה זו ומבואר שפיר דהמג"א ואדה"ז אזלי בזה לשיטתיהו וכמו שנתבאר.

ג.

יב. האומנם דעדיין יש לתמוה לכאן' בהא דאדה"ז הביא מתחילה השיטה שאם רבים בוקעים אסור ורק אח"כ הביא "בחצי מוסגר" השיטה השני' שכל זמן שאין שישים רבוא בוקעים מותר ומשמע לכאן' דס"ל דכאן הנה לא רק ירא שמים יחמיר לעצמו אלא שכל אדם יש לו להחמיר בבקיעת רבים והיינו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא ולכאן' מאי שנא בסימן שמה בסי"א שכתב דרק ירא שמים יחמיר לעצמו כהשיטה שאין צריך שישים רבוא וצ"ע.

יג. ואולי י"ל פרפרת בזה והוא דשאני בהך דסימן שמה שכתב שם אדה"ז דכבר נתפשט המנהג במדינות אלו כהשיטה שצריך שישים רבוא והיינו דהא דקיי"ל כהך שיטה שצריך שישים רבוא הנה יש בזה הך עדיפותא שכן נתפשט המנהג וכיון שכן נהגו בני ישראל הר"ז מוסיף בהיסוד דקיי"ל כשיטה זו שלכן הנה אם בני ישראל אינם נביאים בני נביאים הם והכל מיד ה' השכיל שלכן נתפשט המנהג כן וכידוע ולכן הנה רק ירא שמים יחמיר לעצמו וכו' [ולא כל אדם].

יד. משא"כ בהך דינא שבסימן שס"ג סמ"ב לענין ביטול המחיצה י"ל דלא נתפשט המנהג לנהוג שרבים אינם מבטלים המחיצה אלא ששים רבוא והוי מילתא דלא שכיחא ולא חל על דין זה דביטול מחיצה גדר המנהג לומר דבעינן שישים רבוא ורק לגבי עשיית רשות הרבים הוא דנתפשט המנהג שנוהגין כהשיטה דצריך שישים רבוא.

טו. [וכידוע שזה אחד מהיסודות של תיקון עירובין וכו' ועוד בכמה דינים שנהגו בפועל לפי שיטה זו ודו"ק].

טז. ואם כנים הדברים יבואר בדרך זה הא דלגבי דין ביטול מחיצה נקט אדה"ז לכתחילה לאסור בבקיעת רבים [ואע"פ שאינם שישים רבוא] והיינו משום דלענין ביטול מחיצה יש לכל

אדם להחמיר לנהוג כשיטה זו כיון שלענין זה ליכא "העדיפותא" שנתפשט המנהג להקל²² כהשיטה שצריך שישים רבוא ולכן יש להחמיר כשיטת גדולי הראשונים ז"ל שאי"צ שישים רבוא וכמו שנתבאר.

יז. ונתבאר בדברינו דברי המג"א ואדה"ז בסימן שסג ואזלי בזה לשיטתייהו בענין שישים רבוא ברה"ר וכמו שנתבאר בדברינו היסוד לכל זה.

[המשך (בקובץ הבא בס"ד) קונטרס ב' בענין סתירת דברי הדברי שלום בגדר שישים רבוא עוברים בו בכל יום שבדברי אדה"ז]

22) ואע"פ שיסוד ב' הדינים הא' דרשות הרבים נעשה ע"י שישים רבוא והב' דביטול מחיצה נעשה [ג"כ] ע"י שישים רבוא אחד הוא מ"מ הם ב' דינים נפרדים דזה דין בעשיית רשות הרבים וזה דין בביטול המחיצה ולכן מה שנתפשט המנהג לגבי עשיית רה"ר לא נקרא נתפשט המנהג לגבי ביטול מחיצה ועי' בקו"א בסימן שנה סק"ג ודו"ק.